

II.

NEDERLAND

EN

KOLONISATIE NAAR SURINAME.

NEDERLAND

EN

KOLONISATIE NAAR SURINAME.

UITGEGEVEN DOOR

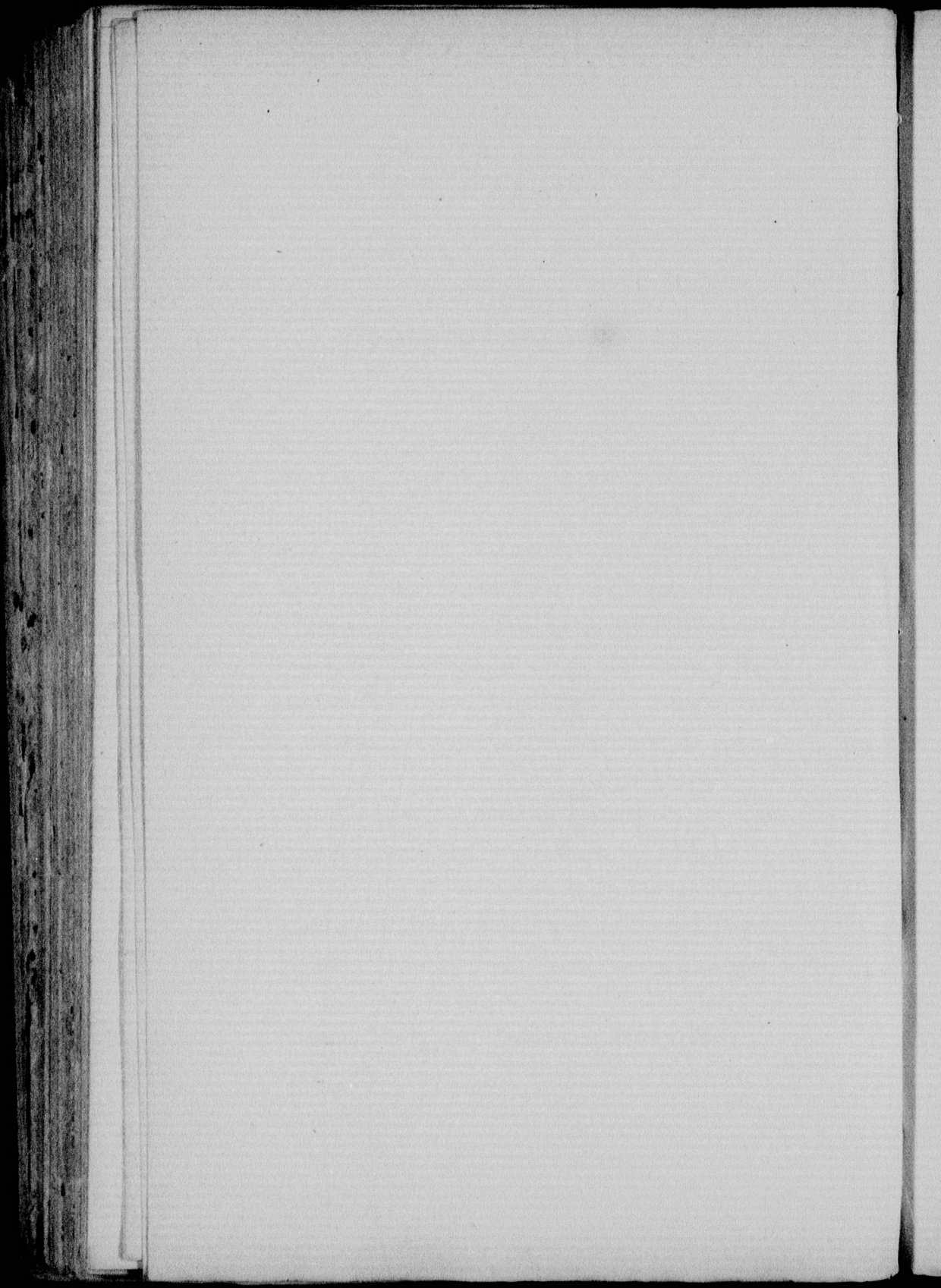
EEN VEREENIGING VAN SURINAMERS.

„In dem frühesten Alterthum, in jenen Epochen, von welchen nur schwaches Dämmerlicht historischer Kunde zu uns gedrungen ist, lehrt die Geschichte, welche die Zeiten rückwärts schaut, dass Colonisation mit der Entwicklung des socialen Lebens so zu sagen Hand in Hand ging.“

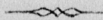
FRIEDR. VON HELLVALD.

MET PLATEN.

AMSTERDAM. — JAN D. BROUWER.
1872.

EEN WOORDJE VOORAF.

Bij het verschijnen dezer 2e brochure achten wij het niet overbodig eenige ophelderingen te geven.

1°. Wat betreft haar lang uitblijven. Drie maanden geleden lag het werkje reeds voor den druk gereed, doch door het wachten op berichten en opgaven uit Suriname, werd de uitgave vertraagd.

2°. Wat betreft haar uitgeven in Amsterdam. Hiertoe werd besloten, niet omdat er reden tot ontevredenheid bestond over onzen vorigen uitgever, maar omdat het belang der zaak vordert dat de uitgave in Amsterdam plaats heeft.

Aanspraak op volledigheid maken wij niet; meer dan anderen zijn wij misschien door de bewerking in staat gesteld de gebreken die ons plan aankleven, in te zien.

Een goed afgerond geheel vormt het boekje ook niet; sommige punten zijn eenigzins uitgewerkt; andere slechts gereleveerd. — Degelijke aanmerkingen en terechtwijzingen, kunnen ons niet anders dan aangenaam zijn en wij zouden wenschen dat men ze niet achterhiel.

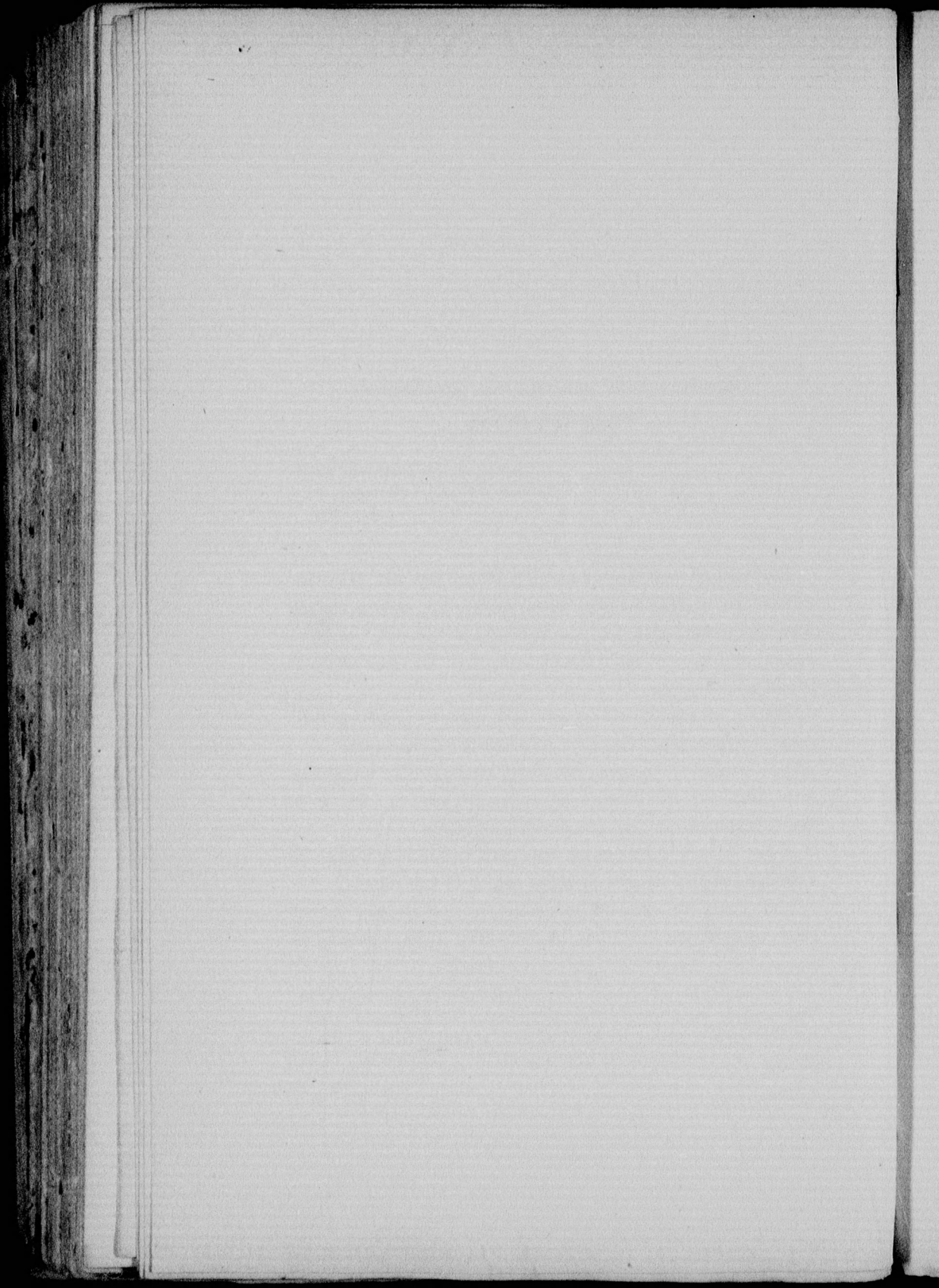
Zij, die ons inlichtingen gevraagd hebben, zullen naar wij hopen, door het lezen van deze brochure voldaan zijn.

Onlangs lazen wij de brochure Adelaars en Struizen in de Surinaamsche kwestie" door AMERINUS. Hoewel niet in alle opzichten met den schrijver instemmende raden we toch dit werkje ter lezing aan, daar de schrijver sommige punten in onze brochure N°. 1 slechts aangestipt, meer bijzonder uitgewerkt heeft. Verder verheugt het ons te kunnen melden dat ons ledental door de toetreding ook van Nederlanders is vermeerderd.

Amsterdam, Aug 1872.

INHOUD

	Blz
Suriname beter geschikt voor kolonisatie dan andere landen.	4.
Middelen van bestaan voor den kolonist	14.
Plan van vestiging	31.
Hygiëne	51.
Bijlage	71.

I.

**Suriname beter geschikt voor kolonisatie
dan andere landen.**

L'homme est de glace aux vérités
Il est de feu pour le mensonge.

LAFONTAINE.

Een gebrek van zeer velen is, dat zij zich uit losse geruchten en praatjes terstond eene voorstelling maken van de eene of andere zaak en die voorstelling verheffen tot eene opinie, die zij niet laten varen, zelfs voor de meest overtuigende redeneeringen.

Het is wezenlijk koddig en toch jammer wanneer men denkt hen overtuigd te hebben, plotseling te hooren zeggen: . . . ja! . . . maar! . . . hetgeen zoo veel beteekent als: begin nog maar eens met je betoog, en nog eens, enz. . . . en op 't laatst behouden we toch onze eigene opinie.

Nooit is dit echter meer waar dan wanneer er sprake is van Suriname of aangelegenheden dat land betreffende.

Men heeft wel eens hooren vertellen, dat de gele koorts daar heerscht enz. . . . (zie brochure N°. 1 *); terstond is

*) Onlangs heeft men de opmerking gemaakt dat onze opgaven over gele koorts wel die eener weinig beteekenende epidemie konden zijn. 't Is waar, men kon in die dwaling geraken; wij hebben dan ook alles in het werk gesteld, om vergelijkbare statistieke opgaven van vorige epidemiën te ver-

door dat verhaal de waarheid zoo duidelijk geconstateerd, dat men praten kan als Brugman om tot het bemoedigend resultaat te komen . . . dat de ingewortelde opinie in 't minst niet veranderd is. Wel een bewijs van standvastigheid.

Wij raden diegenen aan nog eens te lezen hetgeen staat op blz. 43 en vlgd. N°. 1, met terzijdestelling van hunne spitsvondigheid.

Ook wat betreft de ongeschiktheid van 't klimaat voor den Nederlander — of Europeaan in 't algemeen — verwijzen wij naar blz. 49 en vlgd. der genoemde brochure.

Voor de duidelijkheid en 't gemak zouden we gaarne nog eens die bladzijden herhalen. Ons bestek laat dit echter niet toe; wij zullen ons dus bepalen bij de volgende woorden van A. COPYN:

„De landbouw, dien zij (de kolonisten) beoefenen, heeft geenen schadelijken invloed op hunnen gezondheidstoestand. En evenwel bedraagt hun werk, — zooals het delven van

krijgen; tot nu toe zijn zij echter nog niet in ons bezit. Volgens berichten die wij van personen — welke in 1866 in Suriname waren — ingewonnen hebben moet de laatste epidemie ongeveer van gelijke beteekenis geweest zijn als de vorige.

Maar het doet er eigenlijk niet toe. — Wij willen hier eenige woorden citeeren van DR. G. F. POR — gepensioneerd inspecteur van den geneeskundigen dienst der zeemacht — uit een opstel voorkomende in het „Geneeskundig tijdschrift voor de zeemacht” jaargang 1869—1870.

Dr. POR zegt daar — van de gele koorts sprekende: — „Nu er geen twijfel meer kan bestaan, dat geladen of in ballast varende schepen, het ziektebeginsel in zich kunnen bevatten, enen geruimen tijd bewaren en daarna aan den mensch mededeelen, dienen de meest mogelijke voorzorgen genomen te worden om zich voor besmetting vrij te waren, 't geen door de plaatselijke gesteldheid aldaar zeer gemakkelijk is. Daardoor zullen onze West-Indische bezittingen zich voor goed van deze plaag bevrijden, haar optreden althans onbepaald kunnen tegenhouden.”

Wij zouden de woorden van nog vele deskundigen kunnen aanhalen; zij komen echter allen op 't zelfde neêr.

waterleidingen, het voet voor voet diep omspitten van den grond, het beplanten en bemesten, de verzorging van het vee, het inoogsten en afzetten der producten, waarmede soms één paar handen zijn belast, — meer dan men op de plantaadjen door de negers ziet verrigten."

"Toen echter de kolonisten te Groningen in daggeld werkten, deden zij nauwelijks zooveel als de negers verplicht zijn te doen, tenzij hun taak of ander werk werd gegeven en het meerder werk, dat zij verrichtten, in hun voordeel kwam als wanneer velen op één dag de taak voor twee afmaakten. Nogtans heeft hunne gezondheid hieronder nimmer geleden, en hebben zij, die zich niet roekeloos aan de zonnestralen en aan de regens blootstelden, maar met overleg hunnen tijd wisten te verdeelen, bij den meesten arbeid, steeds de beste gezondheid mogen genieten."

"En vooral moet hier nog als eene voorname daadzaak worden vermeld, dat van de kolonisten die sedert 1845 in Suriname en bij nederzetting aan de Samaracca aankwamen geen enkele, noch ten gevolge van het klimaat, noch van den arbeid ernstig ziek is geworden of overleden. Eene goede ontvangst die zij genoten, maar vooral den in Suriname geschuwden arbeid, die door hen op ontgonnen gronden kon worden aangevangen, moet men deze schoone uitkomst dank weten."

Sommigen beweren dat Suriname ongezond is, op zeer belachelijke gronden. Wij hebben in Amsterdam iemand ontmoet die de kolonie ongezond noemde, en elkeen zou afraden daarheen te gaan, omdat hij daar nooit fiksch was. Hij wist het dus uit eigen ondervinding. — Jammer maar dat die ondervinding wel wat eenzijdig was; want zijne vrouw die in de kolonie altijd eene perfecte gezondheid genoot, is sedert hare komst in Nederland onophoudelijk sukkelende *).

*) Zulke voorbeelden zijn niet zeldzaam; wij zouden van velen de namen kunnen noemen.

Er zijn nog velen — en deze behooren tot de naifste — die meenen, dat men gevaar loopt door wilde dieren verscheurd, of door vergiftige slangen gebeten te worden. — Nu wij bekennen dat er wel tijgers en vergiftige slangen zijn; maar voorbeelden dat zij den mensch verscheurd of gebeten hebben zijn veel zeldzamer, dan hier de beet van een dollen hond.

Dergelijke praatjes hebben merkelijk bijgedragen om met schrik aan eene kolonisatie naar Suriname te doen denken en dat heerlijke land onbekend te laten.

Vraag het den Noord-Amerikanen maar of die wilde dieren hen zooveel last veroorzaken. Zij zullen u antwoorden met een schouderophalen en u vertellen van de Roodhuiden, die vrij wat gevaarlijker vijanden zijn. Hunne vijandschap tegenover den kolonist overtreft die van alle wilde dieren. Zij voeren een strijd op leven en dood die steeds verwoederd wordt, naarmate zij hun gebied meer zien inkrimpen. Zij doen den gelukzoeker bij iedere schrede beangst omzien naar het huis waar zijne vrouw en kinderen vertoeven. Altijd moet hij gewapend zijn; want één onbewaakt oogenblik kan verderflijk zijn voor hem en al de zijnen.

Die Roodhuiden treft men aan in de meeste Staten van Amerika; Californië — het land waarheen de heer HARTOGH HEYS eene kolonisatie wil gericht zien — niet uitgezonderd.

In Guiana vindt men wel Indianen; maar hun aantal is klein en te veel verdeeld, om eenige onderneming op touw te zetten. Buitendien zij kunnen dat ook niet. De Engelschen en Nederlanders hebben een middel, dat hen sedert lang tot vreedzame menschen heeft gemaakt. Zij hebben hun geleerd het vuurwater lief te hebben, hetgeen veroorzaakt heeft, dat de — in de vorige eeuw nog zoo heldhaftige — zonen van 't zuidelijk schiereiland, in Suriname althans, tot op een paar duizend na zijn uitgestorven. De weinige overgeblevene

hebben den blanke lief en zijn hem dankbaar voor den heilzamen drank dien hij hun verschaft. *)

Volgens den heer HARTOGH HEYS VAN ZOUTEVEEN bezit Californië nog 7000 Indianen die den onophoudelijken strijd met de blanken voortzetten en telkens als zij 1 blanke dooden met hun 50 daarvoor boeten.

Waarom oorlog als men vrede genieten kan; of is het zoo aangenaam te oorlogen, omdat voor elk die valt 50 vijanden sneuvelen?

Maar waarom dan toch naar Californië? Om goud te vinden? Is het niet algemeen erkend dat het Californisch product de vorige kolonisten zoo zeer gedemoraliseerd heeft. Buitendien de goudmijnen behooren tegenwoordig aan maatschappijen

Het heeft ons verwonderd dat de heer H. H. v. Z. Suriname voorbijgaat en Californië kiest voor eene Nederlandsche kolonisatie.

Hij noemt Californië zeer vruchtbaar en gezond; wij zouden in herhalingen vallen door er op te wijzen dat Suriname — dat in de tropen gelegen is — daarin niet behoeft onder te doen voor welk land ook, Californië niet uitgezonderd.

. . . . „it is only where the vertical rays of an equatorial sun awaken and foster life on humid grounds that ever youthful Flora appears in the full exuberance of her creative power” †)

Verder zegt de schrijver van „Californië's hulpbronnen en toekomst,” dat er in Californië wel winters zijn; maar

*) De zachtmoedigheid der Surinaamsche Indianen is zoo groot dat sommigen zeggen: dat zij daarin met de schapen wedijveren.

zie HALBERSTADT.

†) The tropical world: bij Dr. G. HARTWIG.

London: LONGMAN, GREEN, LONGMAN, ROBERTS GREEN.

dat de thermometer nooit 24 uren achtereen op 't vriespunt blijft staan.

Maar al blijft de thermometer 3° of zelfs 10° boven 't vriespunt is men toch verplicht te stoken en ook al vriest het geen 24 uren achtereen, het vriest dan toch. Men moet dus voor winterkleêren zorgen. Het stoken nu en winterkleêren zijn kostbare zaken, vooral voor hem die hoofdzakelijk zijn land onvliedt: omdat de winter zijne behoeften vermeerdert en zijn vermogen ontoereikend maakt om in die behoeften te voorzien.

Wel schijnt het Californisch klimaat — ten minste wat betreft de kustlanden — nog al gelijkmatig van temperatuur te zijn, daar men te St. Francisco „het geheele jaar door, zware wollen kleêren draagt”, o. i. is echter de gelijkmatigheid van een tropisch klimaat beter voor den mensch en in 't bijzonder voor den onvermogenen kolonist.

Wij verwonderen ons dus te recht waarom de schrijver de nieuwe wereld zoo ongezond en Californië er 't éénige gezonde land noemt, zooals wij moeten opmaken uit blz. 11 reg. 9 enz. v. o. der genoemde brochure.

De heer H. H. zegt — blz. 13 — zeer gewaagd, dat het punt waarheen de stroom van Nederlandsche landverhuizers moet gericht worden, „moet gelegen zijn in de gematigde luchtstreek; de verzengde luchtstreek in welke alle Nederlandsche koloniën zonder onderscheid gelegen zijn, heeft een klimaat, dat den Europeaan enerveert en verzwakt, en ongeschikt is, hem een nieuw vaderland te geven.”

Wij zeggen: dat punt moet gelegen zijn in de tropische *) luchtstreek, die bij uitstek goed is voor den kolonist; de

*) Verzengde is een dwaze naam, even dwaas als gematigde, wanneer men van Nederland spreekt.

zoogenaamd gematigde luchtstreek waarin Californië ligt, heeft een klimaat dat den mensch zonder middelen honger en koude doet lijden, hem demoraliseert en zodoende eerveert en verzwakt; zij is dus ongeschikt hem een nieuw vaderland te geven. Alle Ned. koloniën liggen echter gelukkig in de tropische luchtstreek en Suriname biedt alles aan wat men van een vaderland verwachten mag.

Zou men van een warm land kunnen zeggen:

„Qu'est ce que c'est que cette histoire de Fantine?

C'est la société achetant une esclave.

A qui? A la misère.

A la faim, au froid, à l'isolement, à l'abandon, au dénuement. Marché douloureux. Une âme pour un morceau de pain. La misère offre, la société accepte.”*)

Daarenboven is Suriname „voor hem die uit behoefte naar politieke vrijheid en gelijkheid” zijn land verlaat geschikter dan Californië. †)

Nog eene opmerking. — Waarom voegt de heer H. H. waar hij (blz. 13 reg. 13 vlgd) van Nederlandsch Indie spreekt, daar tusschen haakjes bij „zoo wel als Suriname”? Wij zullen dit niet onderzoeken, maar schrijven deze mistificatie toe aan geheele onbekendheid met de kolonie.

De lezer der brochure van den heer H. H. moet in een dwaalbegrip geraken, daar hij zich Suriname voorstelt als „eene bezitting door den staat geëxploiteerd, gelijk een particulier zijn landgoed exploiteert.” — Wat voor nut heeft dan het betoog van MULTATULI gesticht wanneer hij zoo meesterlijk in zulke duidelijke bewoordingen 't verschil aan-

*) Les misérables par VICTOR HUGO. Tome deuxième (p. 127) Bruxelles. A. LACROIX, VERBOECKHOVEN & Co. Editeurs.

†) Men behoeft zich slechts ver van de stad Paramaribo te vestigen om zoo vrij te leven als een vogel.

toont, dat er bestaat tusschen eene bezitting en eene kolonie? *)

Wel bevat het volgende, door den heer H. H. medegedeeld, waarheid ook voor Suriname, ten minste in den bleitijd.

Want ja, het werd beschouwd als de koe wier melk het moederland voeden moest; maar men vergat dat het melkgeven niet onvoorwaardelijk doorgaat. Landbezitters die jaarlijks f 300,000. zuivere winst verkregen deden niets om het leven der kolonie te verzekeren.

In Californië zullen de Nederlanders ook nooit de meerderheid uitmaken. Want gesteld eens dat daarheen eene volksverhuizing plaats had, dan zou deze al zeer groot moeten zijn om iets te beteekenen tegenover de vreemdelingen. Eene kolonisatie van 6000 man zou slechts één percent uitmaken van de bevolking; dus een te weinig beduidend cijfer zijn, om ooit met kracht tegen de vreemde elementen te kunnen optreden. In Suriname is het Nederlandsch element, hoewel niet het talrijkst gerepresenteerd, toch het overheerschende, de kolonisten — hoe weinig ook — gevoelen zich daar dus reeds dadelijk in hun eigen element.

Nog een bezwaar — en wel geen klein — tegen eene kolonisatie naar Californië, is de reis. Ook in dit opzicht staat Suriname boven Californië; want terwijl men in 't eerste geval slechts den Atlantischen Oceaan heeft over te steken komt daar in 't tweede geval nog bij eene reis per spoor dwars door N. Amerika van het oostelijk naar het westelijk uiteinde.

Wel zijn de spoorwegwaggons in Amerika beter ingericht dan in Nederland over 't algemeen, maar aan die reis blijven toch altijd groote moeilijkheden en gevaren verbonden. †) —

*) MULTATULI. „Nog eens: vrije-arbeid in Nederlandsch-Indië.”

†) In het Algem. Handelsblad van 23 Maart lezen wij in een artikel getiteld „de sneeuwblokkade;” hoe aangenaam de bedoelde spoorwegreis door

In 't kort men behoeft dien spoorwegrid er niet bij te maken als men naar Suriname gaat en dit zegt veel.

De heer H. H. toont dus aan dat geen land zoo geschikt is voor kolonisatie als Californië. Wij meenen aangetoond te hebben dat Suriname in de meeste opzichten Californië overtreft.

Men veroorlove ons eene aanhaling uit „het Nieuws van den Dag” — 8 November 1871 —; gaarne zouden we het stuk woordelijk overnemen doch onze ruimte is beperkt.

Als leading article wordt daar — onder den titel „slaverij” — eene zaak behandeld, wel waardig de algemeene aandacht te trekken.

Uit een staat die nog slechts weinige schreden op den weg van ontwikkeling en beschaving heeft gezet, heeft ons de blijde tijding van de emancipatie der slaven verrast. Dit is eene emancipatie die aan de maatschappij eene menigte leden schenkt, geschikt om zich te ontwikkelen tot goede en nuttige burgers. Want de vrijmaking is hier niet ondoordacht met één slag tot stand gebracht, maar langzamerhand na degelijke voorbereiding.

Hadde Nederland nog maar wat gewacht met zijne vrijlating en 't voorbeeld van Brazilië gevolgd, het zou er met Suriname niet zoo slecht uitzien.

N. Amerika kan zijn. De reis die gewoonlijk eene week duurt, is door sneeuwstormen verlengd tot 33 dagen. Men verbeelde zich den toestand waarin een jonggehawd paar moet verkeerd hebben dat van plan was zijne wittebroodsweken in San Francisco te gaan doorbrengen.

„De geschiedenis van deze reis over het vaste land van Amerika gelijkt op niets zoo zeer als op de geschiedenis van schipbreukelingen;” de passagiers moesten zich met spade en houweel een weg banen door de sneeuw — een tamelijk onaangenaam werk voor hen die niet er aan gewoon zijn. Gebrek aan levensmiddelen kwelde de passagiers, en tot overmaat van ramp braken de pokken onder de „schipbreukelingen op het vaste land” uit.

Doch dit is niet hetgeen wij bedoelden met de aanhaling.

„Zoo van één land kan gezegd worden, dat het eene schoone toekomst te gemoet gaat, het is van Brazilië. In uitgebreidheid doet het alleen voor het Russische en Chineesche Rijk onder, in vruchtbaarheid van den grond en tal van hulpbronnen voor geen land op de wereld. Het dieren-, planten- en mineralen-rijk bieden bij een weinig moeite overgroote voordeelen aan. Tallooze kudden wilde runderen bevolken de onafzienbare grasvelden, kostbare houtsoorten wachten alleen maar op verwerking tot prachtige meubelen, goud- en diamantmijnen op meerdere exploitatie.” . . .

„Zou men dat alles in aanmerking genomen, niet tot den uitroep komen, waaraan kan het zulk een Staat dan nog ontbreken? En toch is hier een eenvoudig antwoord op te geven: het land heeft gebrek . . . aan menschen.”

„In Nederland wonen gemiddeld tusschen de vijf à zes duizend menschen op een vierkante mijl, in Brazilië telt elke vierkante mijl door elkander gerekend slechts twee inwoners. De natuur biedt daar te vergeefs met gevulde handen haar rijkdom aan, hier worstelen duizenden met gebrek.”

„Het is waar, de vrijverklaarden zullen met dankbaarheid de voordeelen aannemen, die het land, dat nu hun vaderland is, hun verschaft, doch nog voor millioenen immigranten is er overvloed, terwijl hier en elders zoovele ongelukkigen liever in ellende verzonken blijven, terwijl een ander land bij een weinigje geestkracht alles oplevert wat men maar verlangen kan” „doch het is wonderlijk om 't te zeggen, er wordt maar weinig gebruik van gemaakt.”

Uit het artikel blijkt dat Brazilië het Eldorado zou zijn ook voor den Nederlandschen kolonist, indien er niet één bezwaar was: n. l. dat hij daar onder menschen komt met

geheel andere zeden, gewoonten en taal. Hij kan zich natuurlijk onder zulke menschen niet tehuis voelen, hij verstaat hunne taal niet (en dit nadeel heeft ook Californië).

Maar de Nederlanders behoeven ook niet naar Brazilië te gaan. In alle opzichten, zoowel wat aangaat klimaat als vruchtbaarheid enz. staat Suriname op eene lijn met het aangrenzende Brazilië. Ook dáár strooien dieren-, planten- en mineralen-rijk met kwistige hand hunne ontelbare rijkdommen uit en wachten slechts op de handen die deze schatten zullen oprapen. Ook dáár vindt men méér wild, dat den mensch tot goed voedsel kan dienen, dan de uitgebreidste kolonisatie zou behoeven; ook dáár verbergen die reusachtige zonen van 't woud onder den ruwen schors de fijnste en schoonste houtsoorten, ook dáár wachten mijnen van edele en nuttige metalen — volgens beweren van sommigen ook diamantvelden — op houweel en spade, om uit den schoot der aarde schatten te doen overgaan, in de handen van velen die nu onbekend zijn met hun bestaan.

In Nederland wonen gemiddeld tusschen de 5 à 6 duizend menschen op ééne vierkante mijl, in 't geheel ruim 3,5 millioen; in Suriname is plaats voor meer dan 4 maal die bevolking.

Bijna alles wat van Brazilië gezegd is, moet op onze kolonie worden toegepast; wij vragen dus met de Kamper Courant (Zondag 21 Januari):

„Waarom wordt er niet gekoloniseerd, waarvoor de West-Indië zulk een voortreffelijk terrein aanbiedt? Waarom richt zich de ondernemingsgeest niet naar het rijke Suriname *) bijv. om dat in Exploitatie te brengen?”

*) Het is van Guiana dat zeker Schrijver zegt:

„daar vonkelt wellicht de fantastische stad in de stralen der keerkringszon; daar heerscht wellicht Eldorado, deze koning van 't goud, deze onbereikbare mythe wegschuilende in de geheimzinnige nevelen der legende.”

„Hoevele landverhuizers vertrekken jaarlijks van hier naar Noord-Amerika, een vreemd land, waar hunne nationaliteit wordt vervreemd, en waar de kansen om fortuin te maken sinds lang verkeken zijn! Waarom wordt die stroom van landverhuizers niet naar Suriname geleid, waar zij Nederlanders blijven, waar een zooveel rijker veld ter ontginning voor hen open ligt, en waar hunne bedrijvigheid en hunne nijverheid tevens ten goede zouden komen aan het vaderland?”

Door sommigen wordt Oost-Indië ter kolonisatie aangezezen. Het is ons tot nog toe niet gelukt in te zien dat die archipel daartoe geschikt is. Wel kan men er naar vele oorden kolonisten voeren; maar zij komen er onder eene talrijke inlandsche bevolking en zullen nooit hunne woonplaats tot eene kolonie kunnen maken.

Australië is eveneens ongeschikt voor eene Nederlandsche kolonisatie.

Een groot bezwaar tegen de kolonisatie in de beide laatste gevallen is de verbazend groote afstand.

In het Handelsblad lezen we onlangs 't volgende:

„London 26 Janⁱ. De regeering van Brazilië heeft het plan van KITTS, uit Bristol, betreffende de kolonisatie van zuidelijk Brazilië goedgekeurd en stelt voor om een vertegenwoordiger naar Rio Janeiro te zenden, ten einde eene overeenkomst te sluiten en de landstreek voor de kolonisatie te kiezen. Het plan is om jaarlijks 10,000 personen van Bristol naar Brazilië te zenden.”

Nederland schijnt zulk een KITTS niet te bezitten. Welnu laat de staat het initiatief nemen. Er zijn menschen in overvloed die willen koloniseeren.

Wij raden hen, hun verlangen per rekest aan de regeering kenbaar te maken, terwijl wij in het belang der Nederlan-

ders zelve gaarne zouden zien, dat de regeering niet doof bleef voor hunne verzoeken; maar door eene krachtige en doelmatige ondersteuning toonde dat het haar ernst is: de ellende tegentegaan.

II.

Middelen van bestaan voor den kolonist.

Si nos yeux pouvaient voir distinctement l'autre bord de l'océan, qui resterait sur cette rive désolée, qui n'en partirait pas pour rejoindre l'autre bord?

Mad. DE STAEL.

Het nut eener kolonisatie is niet gelegen in 't verschaffen van werkrachten aan de plantages. In geen deele; de kolonisten moeten niet gedwongen zijn voor plantage-eigenaren te werken; zij moeten zelve de vruchten van hunnen arbeid plukken. In dit opzicht moeten zij vrij zijn naar goedvinden te kunnen handelen.

„A colonist must be his own master in order fully to develop his mental and physical resources.”

Is de kolonist door niets gebonden dan zal hij zeker verkiezen zijn eigen grond te bearbeiten. Hij moet dus een eigen grond hebben en bezit hij dien niet, dan moet hij dien in eigendom kunnen verkrijgen *).

Hij moet dus niet zijn daglooner, maar grondeigenaar.

Wij beamen volkomen de volgende woorden van zeker staathuishoudkundige:

„De eigendom is onzes inziens, de beste waarborg voor

*) Zie Bijlage.

vruchtdragenden arbeid. Wie zelf eenig bezit heeft, zal steeds arbeiden met een gevoel van zekerheid, dat de arbeider die niets het zijne kan noemen, niet kent. Hij zal de vrucht van zijn arbeid zoo voordeelig mogelijk zoeken te gelde te maken, de bespaarde gelden te beleggen, zijn eigendom zoeken te vermeerderen. Huisselijke en maatschappelijke deugden zullen zodoende worden bevorderd.

De invloed er van zal, onder gunstige omstandigheden, zich uitstrekken tot de nakomelingschap." *)

„Surinamers ziet toch in dat des planters welvaren gezins de bloei der kolonie in zich moet sluiten. De kolonie kan bloeien, zelfs al bestaan er geene plantagien"

„Men spreekt veel over Centralisatie; zonder Centralisatie kan men zich niets goeds voorstellen. Evenwel werkt Centralisatie dikwijls verlamdend. Wáár de kosten van aanleg voor ieder individu zoo hoog zijn, dat slechts geringe winsten overschieten, wáár genoegzaam arbeiders kunnen verkregen worden die geene middelen bezitten, om als zelfstandige fabrikanten op te treden, dáár is Centralisatie een vereischte, want hierdoor kan goedkoopere worden geproduceerd, hierdoor kan aan velen arbeid worden verschaft. In elke andere omstandigheid is Centralisatie schadelijk en nadeelig voor het algemeen welvaren. Gij zult het met mij eens zijn, dat honderd kleine boeren meer welvaart verspreiden, dan een landbouwer. De landbouwer wordt rijk, doch zijne knechten blijven arm; een knecht doet natuurlijk volstrekt niet meer dan vereischt wordt; terwijl de kleine boer van den morgen tot den avond zal zwoegen, alle middelen in het werk zal stellen, zijne landerijen in goeden staat te brengen, waardoor

*) Praktisch volksboek. Museum voor Natuur, Kunst en Wetenschap. Jaarg. 1870. 2 Serie. Se afl. Sneek, VAN DRUTEN EN BLEEKER. Een opstel getiteld: „Armoede en ellende.”

zijne verdiensten stijgen; zijne inkomsten zijn hooger dan van een knecht, zoodat hij zich meerdere uitgaven veroorloven kan; hij is een vrij, zelfstandig wezen, en geen dood werktuig. De verhouding wordt nog ongunstiger, zoo de landbouwer na veel schatten verworven te hebben, de landstreek verlaat."

In N°. 1 zeiden we, blz. 28: "het geheele stelsel van plantages is rot." Na de aanhaling der voorgaande zinsneden uit Sauches' brochure, zal onze bedoeling duidelijk zijn. Daarbij komt nog dat men tegenwoordig sterk moet twijfelen aan de uitvoerbaarheid der Immigratie; en komen er geene immigranten dan zal de zoogenaamde groote landbouw van zelf ophouden te bestaan.

De zoogenaamde groote landbouw heeft ook altijd het voortbrengen van voedingsgewassen in den weg gestaan, ja onderdrukt. Men dacht aan niets anders dan aan 't leveren van producten voor den uitvoer en voor de voeding werd zoo weinig zorg gedragen, dat er dikwijls gebrek was aan bananen niet alleen, maar ook aan vele andere voedingsgewassen. En zelfs buiten die tijden van gebrek was de voeding, vooral onder de negerbevolking, bijzonder slecht.

De stapelproducten vereischten alle zorg en tijd van de arbeiders. Terwijl het gewas te veld stond moest het onderhouden worden en was het geoogst, dan waren alle handen noodig om het te verwerken en in den gewenschten toestand te brengen voor de Europeesche markt. Dit verwerken was zeer vermoeiend, omdat men altijd hardnekkig den ouden sleur bleef volgen en de oude werktuigen niet door nieuwe meer doelmatige verving.

De productie voor den uitvoer bloeide daardoor vaak ten koste van de gezondheid der negers.

Vreezende dat ook kolonisten — niet wetende wat te beginnen — zich zullen aansluiten bij den zoogen. grooten

landbouw en daardoor in 't bovenstaande euvel vervallen, zullen wij in 't kort aanwijzen waarmee de kolonisten zich moeten bezig houden.

1. VOEDINGSGEWASSEN.

Al te lang reeds heeft de banaan de hoofdrol gespeeld in de voeding; het is meer dan tijd dat zij grootendeels door beter voedende vruchten, vervangen worde.

Daarvoor komen in aanmerking de Cassave, Tajers, Napies, gewone en zoete Bataten, Yams, de gewone Peen enz.

Deze producten kunnen op verschillende wijzen toe bereid worden en verschaffen een even goed voedsel als de aardappel, hun eenige plaatsvervanger in Nederland.

Hoewel de banaan niet aan 't hoofd der voedingsgewassen moet staan, komt haar daaronder toch ook eene plaats toe, al is 't op den tweeden rang. Het lange gebruik der banaan heeft geleerd ook deze op verschillende wijzen toetebereiden en het is meer in die gevallen waar zij als bijzaak optreedt dat wij haar gebruik aanraden. Ook bij het dessert komt zij voor in verschillende toestanden, terwijl nog vele andere Musacaeën haar hier begeleiden.

Hen, die gehecht zijn aan 't gebruik van aardappelen, wijzen wij er op dat deze in Suriname zeer goed groeien. Zij worden er wel grooter dan in Nederland, maar de smaak blijft toch goed. De cultuur daarvan kan dus geene zwaarigheden opleveren.

Ook de rijst verdient hier eene plaats; de voortreffelijke Surinaamsche rijst.

Dat de Surinaamsche rijst van betere kwaliteit is dan die uit Carolina is het gevoelen van de meeste personen die in de gelegenheid waren het verschil op te merken; en eveneens dat van sommige schrijvers die dit artikel behandelden. In hoeverre

dit waar is weten we niet; maar dit is zeker dat ze gelijk kan gesteld worden met de Braziliaansche die door Seubert *) in de 2^e plaats genoemd wordt.

Maar de Surinaamsche rijst is tegenwoordig duur! Welnu dit is 't gevolg van de zeer beperkte productie en de ondoelmatige bewerking. Dit zou echter een slechte reden zijn om den aanbouw in 't groot te verzuimen.

Voor 't pellen der rijst, kan men het stampen, dat nu zware handenarbeid is, vervangen door de bewerking met rijstpelmolens.

Bizondere vermelding verdient ook het Turksche koor, de zoogenaamde Maïs. Het vindt in Suriname een bij uitstek geschikten bodem en kan tot verschillende doeleinden aangewend worden.

Het koormeel (karoegrien) is genoeg bekend.

Dr BONAFOUS †) de algemeen erkende autoriteit voor de maïs, noemt 5 verschillende soorten van maïs, die door anderen slechts de variëteiten van eene soort genoemd worden. Hoe dit zij, willen wij hier niet beoordeelen; dit is zeker, dat zij slechts in kleinigheden verschillen, die echter blijvend zijn.

Op blz. 585 zegt DE STURLER §) dat de *Zea Americana* die in de centrale streken van Amerika en op vele der West-Indische eilanden groeit, de zwaarste aren geeft.

RADERS **) toont in een belangrijk opstel aan, dat de maïs-

*) Handbuch der allgemeinen Waarenkunde u. s. f. von Dr. KARL SEUBERT und Dr. MORITZ SEUBERT. Stuttgart. J. ENGELHORN. 2r Band. S. 92 u. f.

†) MATTHIEU BONAFOUS, Histoire naturelle agricole et économique du maïs. Paris 1836.

§) Handboek voor den Landbouw in Nederlandsch Oost-Indië overzicht van de kweeking en behandeling der voornaamste voortbrengselen uit het plantenrijk in de keerkringslanden bewerkt naar G. RICHARDSON PORTER'S Agriculturist door W. L. DE STURLER blz. 585.

**) Eenige woorden ter aanprijzing van den maïsbouw in de kolonie Suriname uitgegeven 1849 te Paramaribo, in 1854 bij de Wed. DOORMAN herdrukt, en in 1855 door Prof. VRIESE in de „Tuinbouw Flora” opgenomen.

bouw 55 % van de gesamenlijke waarde der 6 hoofdproducten (Maïs, Tarwe, Katoen, Tabak, Suiker, Rijst) van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika oplevert. De omstandigheden waarin de maïs in Suriname verkeert zijn veel gunstiger dan in N. Amerika; in Suriname zou men 3 oogsten per jaar kunnen hebben, terwijl men in N. Amerika waarschijnlijk 2 verkrijgt en dan nog in de Zuidelijke Staten.

Het groote stikstofgehalte der maïs, maakt haar tot een goed voedingsmiddel.

„De hooge waarde der maïs wordt dan eerst volkomen begrepen, als men haar uit een scheikundig oogpunt beschouwt, en op hare samenstelling acht geeft. Het betrekkelijk gewigt der gewone gele maïs b.v. is 29,4 wanneer dat der gewone winterrogge = 1 en dat der tarwe = 3 gesteld wordt, en van de grootere gele en witte maïs is het betrekkelijk gewicht nog hooger. De betrekkelijke hoeveelheid stikstof is in de gele maïskorrel 24,0 als die in de winterrogge = 1 in de tarwe = 2,9 is en zij wordt in dit opzigt alleen door de erwten en boonen overtroffen” *) enz.

Wat het bier betreft dat uit de maïs kan worden gemaakt dit is de Chica der Amerikanen die ontstaat door de maïskorrels te behandelen evenals de gerst in de gewone bierbrouwerij! †)

Ter loops noemen we nog eenige heerlijke Surinaamsche groenten, Erwten en Boonen, Kool, Salade en vele der Nederlandsche groenten.

Ook tiert er welig de Broodboom, die naar wij gelooven een goed voedingsmiddel verschaft, evenals de Papaja. LANS zegt van de laatste. Van alle plantaardige zelfstandigheden

*) Mededeeling aan het landbouwkundig Congres door Prof. VAN DER BOON MESCH op den 4 Juni 1847 gedaan te Arnhem.

†) Zie DE STURLER blz. 613.

is er geene in welke men zoo groote overeenkomst gevonden heeft met het vleesch, als de vrucht van de gewone papaja (*Carica papaja*)."

2. UITVOERPRODUCTEN.

a. Voor Consumptie.

Rijst. Op blz. 17 zagen we reeds dat de rijst voor een deel kan voorzien in de productie van voedingsgewassen; ook voor den uitvoer zou zij kunnen gecultiveerd worden.

Zowel hoog- als laag- land is geschikt voor rijstcultuur, men denke slechts aan de rijstcultuur der Javanen op sawah darat en sawah dalam.

Sago. Het is ons niet bekend dat men in Suriname ooit werk heeft gemaakt van de Sago; dit is echter zeker dat de opbrengst daarvan nooit van eenige beteekenis geweest is. En toch is de Sago een goedkoop voedingsmiddel, dat ook met voordeel kan uitgevoerd worden.

Zij wordt zeer gemakkelijk verkregen, door den Sagopalm om te houwen, te splijten, het merg los te werken en met water van houtachtige vezels als anderzins te zuiveren.

Een stuk grond met 60 sagopalmen beplant, levert jaarlijks 5 boomen, geschikt voor Sagobereiding. Men verkrijgt daarvan 2200 à 2300 pond sagomeel.

In één woord: „de cultuur van den sagopalm is zoo gemakkelijk en zijne voortplanting zoo verzekerd, dat zoodra de noodzakelijkheid van kunstmatige kweeking wordt ingezien, willen ook kunnen blijkt te zijn.” *)

Arrowroot, is tot nog toe op zeer kleine schaal in de

*) Zie: Bijdragen tot de kennis van de voornaamste voortbrengselen van Nederlandsch Indië. IV. de Sago. Uitgegeven door de maatschappij Tot nut van 't algemeen. 1866.

kolonie bereid, waarvan nog 't grootste gedeelte voor eigen gebruik was. Men verkrijgt het Surinaamsche arrowroot uit de wortelknollen van *Maranta Arundinacea*, behoorende tot de familie der Cannaceën. De bereidingswijze is zeer gemakkelijk, de wortels worden slechts geraspt en het arrowrootmeel door zuivering met water daaruit afgezonderd. *)

Kakao. De meeste wetenschappelijke reizigers, en onder hen ook Alexander von Humboldt noemen de kakaocultuur „de gemakkelijkste en voordeeligste van alle cultures.” „Inderdaad, wanneer de plant eenmaal eene zekere grootte heeft bereikt, behoeft ze geene zorgen meer; onkruid groeit er niet in een wèl gesloten kakaoland.”

„Voorts zou de aanleg van kakao-plantingen in de hoogere vlakten zeer gemakkelijk en voor vrijlieden bijzonder geschikt zijn.”

Men zou de kakao niet als boonen behoeven uit te voeren maar met weinig moeite en kosten, in den vorm van koeken in den handel kunnen brengen.

Koffie. Allengs is de cultuur van dit product door de suikercultuur grootendeels verdrongen; men teelt de koffie steeds in 't aluviale gedeelte der kolonie, hoewel 't hoogland ongetwijfeld beter is. Men behoeft slechts nategaan waar de koffie nog meer geteeld wordt.

LANS zegt, van de koffie sprekende: „Wat overigens de koffie, eertijds het hoofdproduct der kolonie, betreft, houde ik mij volkomen overtuigd, dat men in de bovenlanden meer voordeel er mede zoude gedaan hebben, dan in deze lage kleilanden.”

*) Zie hierover Geïllustreerde Eucyclopaedie. Woordenboek voor wetenschap en kunst, beschaving en nijverheid. Onder hoofdredactie van A. WINKLER PRINS enz. Amsterdam C. L. BRINKMAN." en „De landbouw in de kolonie Suriname enz. door M. D. TEENSTRA (2e. dl. blz. 284)

De bewerking der koffie eischt te veel zorgen, dan dat elk kolonist zich daarmee zou kunnen bezig houden; daarom zou zeer aan te bevelen zijn de oprichting van een of meer centraal fabrieken, alwaar de kolonisten de bessen in hun geheel, terstond na den oogst leveren.

Suiker. Als een machtig Concurrent tegen de rietsuiker treedt meer en meer de beetwortelsuiker op; (volgens sommigen is de tijd niet zeer ver meer, dat de eerste geheel door de laatste verdrongen zal zijn, en nog slechts tot de geschiedenis behooren zal).

Hoe dit zij, de kolonisten kunnen zich ook op den bouw van Suikerriet (misschien ook van beetwortels) toelleggen, om hunne producten afteleveren aan centraalfabrieken. Misschien zullen deze, beter en meer overkomstig de uitvindingen van lateren tijd ingericht, de concurrentie tegen de beetwortelsuiker kunnen volhouden. *)

Thee. Op Java heeft men met goed gevolg de theecultuur beproefd; waarom zou men dit ook niet in Suriname kunnen doen. Te Buitenzorg — 6° ZB. — teelt men de thee op klei- en steenaarde, welke ook in de bovenlanden van Suriname — 6° N.B. — gevonden worden.

Tabak. Het volgende kan een denkbeeld geven van de snelle productie van tabak op Surinaamsche mangroegronden: De heer DIJKMAN „zaaide Truxillo en Varinas Tabak op 17 Maart, welke den 25 Maart opkwam en den 19 April verpland werd, met welks inzameling (behalve eenige vroeger afgehaalde bladen) hij reeds den 28 Juni een aanvang maakte.”

Het Surin. Landbouwk. genootschap „Prodesse Conamur

*) DE STURLER die een goede 100 bladzijden aan de behandeling van 't suikerriet wijdt, geeft op blz. 1135, en vlgd. eene beschrijving van eene door PAUL VAN VLISSINGEN EN DUDOK VAN HEEL ontworpen suikermachine die beter aan de vereischten voldoet dan de oude Surinaamsche.

droeg in 1830 aan eene commissie op, een verslag uit te brengen aangaande de Tabakscultuur. In dit verslag zegt die commissie: „Het meest voordeelige van den aanbouw van den tabak is, dat dezelve meerendeels in het klein beoefend wordt;” zoo zouden de kolonisten dus van een klein gedeelte gronds een groot voordeel kunnen trekken.

„Welke gronden in de kolonie Suriname de geschiktste voor de tabakscultuur zijn, moet nog eerst proefondervindelijk bewezen worden, het is echter minder waarschijnlijk dat dit de ziltige klei- en mangroegronden, dan wel de vruchtbaarste zandgronden zijn.”

Op Java wordt de grond voor de tabaksteelt gemest met het meel van koeken verkregen (na de oliebereiding) uit Katjang, de Pinda, die in Suriname ook welig groeit. *)

Zelfs op de rivieren vindt men de Moko-moko, een onkruid dat veel als dekblad wordt gebruikt, als hoedanig het slechts weinig bij de Havannah moet achterstaan.

b. Voor de Industrie.

Het is onverklaarbaar waarom men zich zoo weinig heeft toegelegd op 't verkrijgen van producten voor de Industrie. Zelfs fortuinzoekers die hierin een ruim middel van bestaan hadden kunnen vinden, hebben niet opgemerkt, of niet willen opmerken, hoe rijk de Surinaamsche bosschen en zelfs de in cultuur gebrachte velden waren aan grondstoffen voor de industrie. Het katoen maakte hierop eene uitzondering; tegenwoordig echter heeft de katoenbouw in Suriname nagenoeg geheel opgehouden. †)

*) Zie hierover: „Vrijheid en Slavernij of schetsen en tafereelen uit het Amerikaansche volksleven. TH. GRIESINGER — Rotterdam H. NIJGH.

†) „Guiana is verdeeld in Engelsch, Hollandsch en Fransch Guiana. Men vleit zich van drie zijden, dat dit land meer in de behoefte van katoen zal voorzien; eenmaal was hare cultuur daar zeer aanzienlijk; die der suiker

Katoen. In Suriname zijn behalve eenige andere katoen-
 dragende boomen, 6 heestersoorten die katoen opleveren.
 Men bepaalt er zich echter tot het verbouwen van het zwart-
 zadige katoen (*Xylon herbaceum*) dat ook de witste
 vlokken levert. De Indianen verbouwen nog andere soorten
 in de hooge binnenlanden die zeer goed kunnen geteeld
 worden op de plaats waar wij de kolonisten wenschen ge-
 vestigd te zien. Deze soorten munten uit door eene groote
 sterkte van vezel die 4 maal zoo groot is als die van 't gewone
 katoen; en hoewel zij in witheid moeten onderdoen voor
 't zwartzadige, zijn zij toch zeer blank.

Uit de zaden zou men eene goede olie kunnen slaan.

Manilla hennip. Tot het verkrijgen der Banaan-
 vezel heeft men zich nooit eenige moeite gegeven en toch
 is zij in zoo ruime mate voorhanden, dat de banaanboomen
 die jaarlijks aan verrotting worden prijsgegeven een kapitaal
 representeren van 750,000 @ vezel ter waarde van f250,000.
 Welk een voordeel zou het zijn voor Nederlandsche weverijen
 zoo zij zich niet meer uit de tweede hand behoeften te
 voorzien van dezen vezel »de plantaardige zijde (soie
 vegetale)» waarvan in Frankrijk zulke fraaie meubelstoffen
 en andere voorwerpen gemaakt worden.*)

Kokosvezel. De kokosvezel — die in Europa zoo
 veelvuldig gebruikt wordt — ondergaat in de kolonie het-

echter heeft ze verdrongen en naar de Vereenigde Staten overgebracht. Er
 zijn 14 balen van ingezonden; de vrije arbeid moge de cultuur bevorderlijk
 zijn en daartoe de Europeanen uitlokken, zich in dat land neêr te zetten.”

Verslag der wereldtentoonstelling te Londen in 1862, door J. W. DEL
 CAMPO, genaamd CAMP. Te 's Gravenhage bij Gebr. J. H. VAN LANGEN-
 HUYSEN. 1864.

*) Zie: Bijdrage tot de kennis der kolonie Suriname door W. H. IANS.
 's Gravenhage. Nederlandsche maatschappij van schoone kunsten, bestuurder
 J. W. ten Hagen 1842.

zelfde lot als de Mannilla hennip, nog nooit heeft men hem afgezonderd dan alleen voor tentoonstellingen.

Bromelia. Het gebruik der Bromelia vezel is nog minder bekend. „Het zou overbodig zijn over de uitmuntende hoedanigheden der onderscheidene Bromelia soorten uit te wijden. Intusschen wordt het alleen voor dun touwwerk, in kleine hoeveelheden, gebruikt; dienende bij uitzondering daar waar groote kracht of duurzaamheid vereischt wordt; zooals voor hangmatkoorden, drooglijnen, vischtuig, boogkoorden enz. Voor zwaarder touw zooals bijv. dat der sluizen hetwelk zooveel te lijden heeft, is het nog niet aangewend, hoewel het zeker driemaal zoo lang als het Europeesche touw zou duren.”

„Minder bekend is het, dat men er uitmuntend fijn en met een zijdeachtigen glans bedekt linnen van heeft gegeven.”

Zijdeteelt. De moerbeziënboom vindt in Suriname een zeer goeden bodem en het valt niet te betwijfelen of de zijdeteelt zou hier goed gelukken zoo zij maar met beleid en kennis van zaken werd ondernomen.

Vroeger werd eene zijdewormenteelt in Suriname met goed gevolg gedreven; de dood van een der beide geassocieerden en het vertrek van den ander, maakten dat deze tak van industrie geheel verviel. Weldra begon zij in Demerary te bloeien, waarheen zich een der industrieelen begeven had. Toen de zoon van den ander de teelt in Suriname weêr opvatte begon zij ook daar weêr te bloeien.

Vele andere vezelstoffen van mindere bekendheid kunnen nuttig gemaakt en in groote hoeveelheden verkregen worden; zoo ook strosoorten voor 't vlechten van fijne hoeden.

Cochénille. Van de Cactussoorten die voor Cochénille teelt geschikt zijn, komen er eenige in de kolonie voor en daaronder de Cactus tuna (met elsvormige doornen) die de meest geschikte plant ter voeding van de Cochénille is.

„Niettegenstaande in het algemeen alle gronden tot Cactusteeltgeschikt zijn, is het nogtans zeker, dat een drooge, vaste grond de beste is” waarvoor de Surinaamsche hooglanden uitstekend zijn.

Indigo. Vroeger werd de Indigo in Suriname in zeer beperkte hoeveelheid geproduceerd; later heeft die productie geheel opgehouden.

De plant die in de kolonie steeds de indigo leverde is de *Indigofera argentea* L; zij groeit er op „losse klei- of vet gemelleerde mangroegronden.” Een vereischte voor deze cultuur is dat de grond droog zij, aangezien de indigo op drassige landen armoedig groeit en gele bladeren maakt.

Hout. *) Een der belangrijkste artikelen voor den uitvoer is ongetwijfeld het hout. Het is overbekend hoe rijk de Amerikaansche bosschen zijn aan houtsoorten; vooral de Z. Amerikaansche. Daar zijn houtsoorten geschikt voor den huisbouw, scheepsbouw, meubelfabrikatie, den aanleg van spoorwegen en wie weet voor wat al niet meer. Er zijn er vele, die in water beter tegen bederf door paalwormen als anderzins bestand zijn, dan die welke algemeen gebruikt worden.

Vele schrijvers hebben lang en breed uitgeweid over 't groote nut en 't gebruik dier houtsoorten. Wij verwijzen naar deze

*) C. J. GLAVIMANS, Over verschillende houtsoorten afkomstig uit de kolonie Suriname.

H. A. VAN DER SPECK OBREEN, Beschrijving van de timmerhoutsoorten die in Europeesch Guiana wassen.

C. A. VAN SIJPESTEIN, Het Surinaamsche hout enz.” Alsmede de opstellen voorkomende in dl. I van het tijdschr. West-Indië.

Zie verder: „Verslag omtrent den Staat der Bosschen en de Houtsoorten in de kolonie Suriname, en Beschrijving van de Gouvernementshoutvelling aan de Rivier Coppename, — door de Onder-Constructeurs der Marine H. BUYS en P. F. JANSEN, van wege het Departement van Marine, in het jaar 1839 derwaarts gecommitteerd.

omdat het ons te veel zou afleiden zelf in nadere beschrijvingen te treden.

Potasch en Soda. Eene altoosvloeiende bron voor de Potaschfabrikatie vindt men in de bosschen. De Sodafabrikatie daarentegen vindt vele zeeplanten, die eene groote menigte Soda voor den handel kunnen leveren. Van deze planten komt in Suriname 't meest voor: de Salsola, dezelfde als de Spaansche Barilla, die in Suriname Zeeporselein genoemd wordt. *)

Ook voor andere takken van Industrie, en voor geneeskunde bevatten de Surinaamsche bosschen groote schatten. Wij noemen slechts:

vetten van vele palmsoorten, de Ricinusolie, het Cacaovet het vet van de Pienda en andere aardnoten, van de kokosnoot, de katoenolie enz.:

de bittere aftreksels van Wajakarra, Soumarouba, Schildpadhout, Quassihout, enz.:

vele Gommen, Harsen enz., waaronder: Caoutchouc, Geta-Pertjah.

Looistoffen, Verfstoffen, †), Vanielje, Gember, Curcuma, Tonkaboonen enz. enz.

3. OOFFTEELT.

Om onze lijst van voortbrengselen uit 't plantenrijk te voltooiën, noemen we nog de heerlijke, saprijke, en geurige vruchten die zonder tal zijn. Ziehier de voornaamste: Oranjes in vele variteiten (Sinaasappels, Pompelmoezen), Ananassen,

*) Zie TEENSTRA en LANS.

†) Hiervan moet men ehier niet te veel verwachten daar zij tegenwoordig voor 't grootste gedeelte verdrongen worden door kunstmatige kleurstoffen. Zie o. a. Isis No. 18 en vele Scheikundige Hand- en Leerboeken der laatste jaren.

Markoesa's, Watermeloenen, Meloenen, Sapatille, Kaneel-, Ster- en Granaat-appels, Baccoves, Manja's, Gujaves, Papaja, Kersen, Citroenen en Lemmetjes waaruit limoensap geperst wordt, de *Persea gratissima* of Advocaat, en de Druiven.

Vele dezer vruchten worden behalve als tafelvruchten nog gebruikt tot het maken van limonades, geleien, ongeëvenaarde confituren (succade) enz. Al die vruchten groeien zoo gemakkelijk en leveren eene zoo overvloedige oogst, dat alleen hunne teelt den eigenaar een tamelijk inkomen kan aanbrengen.

4. VEETEELT.

Het is schandelijk zooals het in de kolonie met de veeteelt gesteld is; LANS zegt daaromtrent:

„Is het niet een vreemd verschijnsel dat het Surinaamsche hoornvee ellendig verarmd en kwijnend moet genoemd worden, wanneer men in naburige landen *), die genoegzaam onder de evenachtslijn liggen, kudden van duizende beesten in 't wild ziet loopen en onophoudelijk ziet vermenigvuldigen.”

Dit „vreemde verschijnsel” ontstaat niet door de warmte, door 't klimaat, of welke natuurlijke oorzaak ook; neen wij wijzen slechts op Brazilië, Venezuela, Nieuw Granada enz, die onder dezelfde invloeden staan, en toch zooveel rundvee bezitten dat er geene mogelijkheid schijnt te bestaan, daarin eenige vermindering te brengen. Zelfs de verbazende hoeveelheden runderen die noodig zijn voor 't Liebig's vleesch-extract †), beteekenen niets in vergelijking van den grooten voorraad.

*) Uit Venezuela — vooral de streken aan de Orinocco gelegen — worden van tijd tot tijd koeien ook naar Suriname gevoerd; misschien zou 't voordeliger zijn ze van Para (Brazilië) te halen; aangezien de terugreis (met de koeien) dan korter is.

†) Omtrent de ondoelmatigheid; ja slechte uitwerking van 't Liebig's extract lees: *L'Année scientifique et Industrielle* par LOUIS FIGUIER, Quinzième

Die slechte toestand van 't Surinaamsche hoornvee is alleen toe te schrijven aan de verkeerde behandeling. Men werpt de koeien alles voor, wat maar eenigzins door hen gebruikt kan worden en denkt er niet aan, hen het gras te geven dat voor hunne voeding het best geschikt is. Men laat hen het door rottende planten verontreinigde boschwater drinken in plaats van putten te graven of hen te geleiden naar bestaande putten waar goed drinkwater voorhanden is. Nochtans zijn veepest, longziekte, en dergelijke plagen er onbekend.

Men moet beginnen de koeien goed drinkwater te geven en hen te voeden met goede grassoorten, zooals het Guinea gras (*Panicum polygamum*) en Durham-gras dat in de kolonie zeer goed groeit. Als een goed en geliefd voedsel kunnen nog genoemd worden de banaanschillen, de vruchten van verschillende palmen en de Tapiocca die met weinig moeite kan bereid worden.

Doch de veeteelt moet zich niet bepalen bij runderen; ook schapen, varkens, geiten enz. behooren daaronder.

Groot voordeel brengt ook de teelt van konijnen, kippen eenden, kalkoenen en duiven aan.

De jacht en visscherij kunnen de hoeveelheid dierlijk voedsel vergrooten; wij verwijzen daarvoor naar Hoofdstuk IV. De jacht wordt nu bijna in 't geheel niet, de visscherij op zeer kleine schaal uitgeoefend en toch zou zoowel de jacht, als de rivier- en zee-visscherij, aan velen een ruim bestaan kunnen geven.

Met welke van al de genoemde takken van bestaan elk kolonist zich moet bezig houden, zal geheel afhangen van den aard en de geschiktheid van elk individu.

année (1870—1871)" een stuk getiteld: *L'extrait de viande Liebig; son inutilité et ses dangers.*"

Ook is het niet vooruit te zeggen, welke producten kunnen samengaan en of het goed zal zijn dat de kolonisten afzonderlijk, of met elkander werken; de ondervinding zal op dit alles het antwoord moeten leveren.

Dat er menschen van allerlei ambachten bij zulk eene kolonisatie noodig zijn, behoeft geen betoog; dit punt te releveeren is reeds genoeg.

III.

Plan van vestiging.

De Vereenigde Staten van Noord-Amerika zijn voor 't grootste gedeelte ontstaan door kolonisatie. De kolonisten kwamen in Amerika aan en elk vestigde zich afzonderlijk aan den rand van 't woud of der prairie. Dikwijls sloten eenige kolonisten zich bij elkaâr aan om gesamenlijk te kampen tegen de moeilijkheden hun door de natuur en de Roodhuiden in den weg gelegd.

Soms hadden er kolonisatiën plaats van eene grootere menigte, die geleid door een aanvoerder hun vaderland verlieten om godsdienstige of staatkundige vrijheid te zoeken.

Eerst later is men begonnen te koloniseeren volgens een meer bepaald plan, en wel sedert 't ontstaan van kolonisatie-maatschappijen.

De kolonisatie was dus altijd eene particuliere zaak meestal ten voordeele van maatschappijen *).

*) Alleen de strafkolonien maken hierop eene uitzondering, aangezien zij altijd van de regeering uitgaan en speciaal van de Engelsche regeering.

„Alleen Engeland heeft strafkoloniën gesticht. Botany-bay bij Sydney Hobart-town op van Diemensland en, nadat deze zich allengs tot bloeiende nederzettingen eener vrije bevolking verheven hadden, de vestiging aan de Zwanenrivier, in West-Australië en Norfolk-eiland, tusschen Nieuw-Zeeland en Nieuw-Caledonië.” Blz. 120. Handboek van praktische staathuishoudkunde door Mr. S. VISSERING. Hoogleeraer te Leiden. Eerste deel. Amsterdam P. N. VAN KAMPEN. 1872.

Kolonisatie is echter eene regeeringszaak.

Het zal niet genoeg zijn de kolonisten naar hun nieuw vaderland over te voeren; de regeering moet hen daar zóó vestigen, dat daarna hunne welvaart afhangt van hun eigen arbeidzaamheid.

PLAATS VAN VESTIGING.

De kolonisten moeten niet dicht bij Paramaribo wonen; zij zouden onwillekeurig geraken onder de daar bestaande verkeerde sociale instellingen. Zij moeten zich vestigen op zulk een afstand van de stad, dat zij gewaarborgd zijn tegen de gevolgen dier instellingen en vooral den ouden sleur niet aannemen die in Suriname een der oorzaken van achteruitgang is.

Wij gelooven dat de Joden Savannah de geschiktste plaats is voor kolonisatie. Andere streken, die daartoe als geschikt aangewezen zijn, hebben 't bezwaar dat zij te ver van de stad liggen of dat er geene wegen naar de stad bestaan. De Joden Savannah vereenigt alle voordeelen in zich.

Gelegen op hooge heuvels, als 't ware de voorposten van 't gebergte, heeft zij bij een ruim en prachtig uitzicht over de rivier en 't omliggende land, vele plaatselijke voordeelen.

„De Savannah, eigendom en voormalige zetel der Portugesche Israëlieten, ligt aan den regteroever der rivier Suriname (in het afvaren) op eenen heuvelachtigen grond.

„Aan beide zijden van den heuvel verliest zich het oog in laghende dalen en valleijen wier boezem een groen gewaad van weiden, kokos- en andere boomen bevat. Hier verheft zich de Natuur in stille eenvoudigheid; dáár schittert zij in volle glorie, of treedt met eene ernstige majesteit uit deze kloven den wandelaar te gemoet.” *)

*) Surinaamsche Almanak jaargang 1843.

Haar afstand van de stad (5 à 6 uur stoomens) zal geen hinderpaal zijn voor den afvoer der producten; want de vestiging moet plaats hebben aan de groote goed bevaarbare rivier Suriname. De rivier bezorgt den kolonist dus een natuurlijke en gemakkelijken weg *) naar de stad, welk gemak nog vergroot wordt door de stoomboot, die 2 of 3 malen 's weeks van de stad naar de Savannah vice versa vaart, en die als 't noodig is wel elken dag heen en weer zal gaan. Er zullen dan later zelfs meer stoombooten in dienst komen.

„Eb en vloed doen zich hier nog gevoelen op 12 uren hemelsbreedte van de zee; er is hier ongeveer 7 à 7½ voet verval, door getijden veroorzaakt, waar te nemen.” †)

Een ander voordeel aan de Joden Savannah verbonden is, het heerlijke drinkwater dat de rivier daar ruimschoots oplevert. In tijden van groote droogte wordt het met booten naar de voor de stad geankerde schepen *) gebracht en zonder eenige filtratie gedronken.

INRICHTING DER HUIZEN.

Het is een eerste vereischte de kolonisten goede woningen te verschaffen. „Er bestaat een oorzakelijk verband tusschen woning en ellende der bewoners. Het steunt op den invloed dien de woning uitoefent op de gezondheid van lichaam en geest”

„Ook op den gemoedstoestand oefenen slechte woningen een hoogst nadeeligen invloed uit, nadeeliger wellicht nog dan op den lichamelijken toestand der bewoners. Slechts weinige menschen zijn in staat in een donkere, koude, vochtige stinkende spelonk of in een heet dakkamertje een

*) En hierdoor vervalt ook 't bezwaar dat met 't aanleggen van wegen veel tijd en kosten zouden gepaard gaan.

†) Geneesk. tijdschr. der zeemacht jaarg. 1869—1870.

vrolijk en opgeruimd hart te bewaren; verreweg de meesten geven onder zulke toestanden zich over aan sombere mijmeringen, die nooit een bron zijn van veel goeds' *)).

Hoe de woningen, naar onze opinie, moeten ingericht zijn blijkt uit nevensgaande teekeningen. Die teekeningen dienen slechts om onze bedoeling duidelijk te maken; maar moeten niet aangezien worden voor zuiver bouwkundige projectiën.

De woningen zijn berekend voor een gezin met gemiddeld 3 kinderen, en bevatten slechts één verdieping die 8 voet hoog is; de zolder ter hoogte van 6 voet moet niet anders gebruikt worden dan tot bergplaats.

De vertrekken zijn naast elkaâr gelegen en 10 voet lang bij eene diepte van 12 voet, zoodat de lengte van 't geheele huis 20 voet bedraagt. Vóór de kamers bevindt zich eene opene galerij breed 6 voet en loopende langs de geheele lengte van 't huis.

De ruimte onder het huis ter hoogte van $6\frac{1}{2}$ voet verschaft den bewoners gedurende het warmste van den dag eene koele verblijfplaats. †) Aan de inrichting der huizen ziet men dat de lucht overal vrijen toegang gelaten wordt. De kamers en zolder moeten zooveel mogelijk den geheelen dag opengehouden worden, om de lucht te ververschen. Ook moeten de kamers niet gelegen zijn aan de zijde waar de zon des namiddags staat.

De huizen der vrijgezellen zijn in hoofdzaak op dezelfde wijze gebouwd; zij bevatten echter slechts ééne kamer. Hierbij komt nog, dat de vrijgezellen woningen met hun 10 of 12 onder één dak zijn, en dus een blok huizen vormen.

*) Praktisch Volksboek enz.

†) Zie: VAN DEN BOSCH. Nederlandsche bezittingen in Azia, Amerika, en Afrika. 's Gravenhage en Amsterdam.

Gebroeders VAN CLEEF 1818 (pag. 185 dl. II).

Zie hoofdst. IV.

De kleur der huizen mag niet donker zijn; ook beschildere men ze niet op de gewone wijze met olieverf, maar met kalk. De ondervinding heeft geleerd, dat kalk beter voldoet, daar zij het onderliggende hout meer conserveert. Daarenboven is deze wijze van beschilderen veel goedkooper. Men zal wel hiertegen aanvoeren, dat de regen de kalk zal afwassen en zoodoende 't hout aan verrotting prijsgeven; doch wanneer men de kalk mengt met het sap eener Surinaamsche plant — de zogenoemde Tengie sopo, *Agave Americana* — vervalt dit bezwaar voor 't grootste gedeelte. Het kleine verlies aan kalk kan men herstellen zoodra 't regensaisoen voorbij is.

De beschildering der huizen op bovengenoemde wijze brengt nog een voordeel, een gróót voordeel aan. De planken behoeven namelijk niet geschaafd te worden; het schaven toch kost veel tijd en geld.

De ruwheid der planken heeft nog dit voor, dat de kalk er zich beter op kan hechten dan op eene gladde oppervlakte, terwijl juist door de kalk die ruwheid grootendeels aan 't oog wordt onttrokken.

Ook van binnen moeten de huizen bekalkt worden.

De berekening van elk huis met bijbehooren is *f* 325.

Deze som zou nog verminderd kunnen worden, indien men de huizen in Nederland geheel en al klaar kon laten maken, zoodat ze op de plaats der bestemming slechts opgezet behoeven te worden. Het werkloon is hier lager dan in Suriname; buitendien kan men 't werk hier laten aannemen.

Bij elke 4 woningen vindt men één gebouw dat 4 van elkaar afgescheiden keukens *) bevat. Evenzoo één gebouw

*) De vrijgezellen hebben geen keuken noodig, „men moet niet vergeten, dat de ongetrouwde man, die bij den getrouwden in de kost is, zooals gewoonlijk het geval is, daardoor ook krachtig bijdraagt tot de welvaart van 't gezin.

De sociale kwestie. Opmerkingen bij de studie van het gewichtige vraagstuk onzes tijds, door WERTHER. Amsterdam Gebroeders KRAAIJ 1871.

met 4 afzonderlijke secreten. *) De eerste moeten op de Surinaamsche wijze aangelegd zijn, met dit onderscheid dat men eene schoorsteen moet hebben om den rook te verwijderen.

De inrichting der huizen zal niet voor alle gevallen voldoende zijn; daarom zal elk bijzonder geval kleine wijzigingen vereischen. Er kunnen bijv. in een gezin meer kinderen, oudere zoons en dochters voorkomen.

Wat de rangschikking der huizen betreft, deze wordt door plaat III duidelijk gemaakt. †) De eerste rij heeft het vrije uitzicht over de rivier, daarop volgt de tweede rij, die tusschen de andere huizen door het uitzicht over de rivier heeft. Door de huizen der derde rij te doen verspringen met die der tweede, geeft men hen ook het voorrecht van over de rivier te kunnen zien.

De rangschikking volgens pl. III waarborgt eene goede luchtstrooming, die nog bevorderd wordt door de straten breed te maken.

De toewijzing der woningen zal waarschijnlijk door loting moeten geschieden.

UITRUSTING.

De uitrusting der kolonisten moet geschikt zijn voor een tropisch klimaat en niet bestaan uit wollen, dikke en donkere stoffen. Echter is het dragen van flanel op 't bloote

*) De secreten zullen zoodanig ingericht kunnen worden, dat men de faecaliën elke week wegvoert naar de landerijen. waarvoor zij eene uitmuntende mest zijn.

†) Bij 't bespreken van dit punt werd de vraag geopperd, wat verkieslijker zou zijn: de kolonisten bij elkander of bij hunne landerijen, te laten wonen. Na lange beraadslaging kwam het ons voor, dat de samenwoning de voorkeur verdiende, vooral met betrekking tot de scholen en het gezellig verkeer, iets dat vooral niet over 't hoofd mag gezien worden.

Zie blz. 35 reg 6. en vlgd. v. o.

lichaam aantebevelen tegen de afkoeling, die anders door de snelle verdamping van de uitwaseming ontstaat. Men zie verder hierover de Hygienische voorschriften in hoofdst. IV.

Onder de uitrusting is begrepen boven en ondergoed, schoenen en hoeden, het beddegoed, *) en het onontbeerlijkste meubilair voor huis en keuken.

De kolonisten moeten het hiertoe benoodigde geld niet in handen krijgen; eene commissie zal zich met den aankoop van alles moeten belasten, hetgeen dan door de massa veel goedkoper zal kunnen geschieden.

De uitrusting van een gezin schatten we gemiddeld op f110.

GEREEDSCHAPPEN.

Bij hunne aankomst moeten de kolonisten reeds terstond in staat gesteld worden zich aan den arbeid te kunnen begeben. Hoewel zij in de eerste weken slechts weinig moeten werken, is het toch nuttig, dat zij zich langzamerhand aan het werk gewennen, opdat niet door te lange werkeloosheid hun arbeidslust verslappe. Zij moeten dus de noodige gereedschappen tot hunne beschikking hebben. Hieronder zijn begrepen de kleine instrumenten voor landbouw, smids-, timmerwerk, enz.

Waar de grond geschikt is voor den ploeg, moet men niet verzuimen dien in te voeren.

De kosten dezer gereedschappen voor een gezin begrooten we gemiddeld op f15.

*) De kinderen kunnen op papaja's (eene soort matten) slapen, hetgeen in Suriname algemeen gebruikelijk is.

VOEDING (VOORLOEFIG).

De voeding der kolonisten aan boord *) en gedurende 8 à 10 weken in Suriname, moet plaats hebben volgens de hygiënische voorschriften in hoofdst. IV. †)

Hieraan is verbonden eene uitgaaf van f 50,000.

GESCHIKT MAKEN DER GRONDEN,

zaaien en planten der eerste levensmiddelen — bestaande in aardvruchten — in afwachting der kolonisten.

Dit werk zal betrekkelijk niet zeer moeilijk zijn, als men de Joden Savannah §) kiest tot vestiging der eerste kolonisten. Men heeft daar niet terstond zwaar bosch weg te

*) Zooals we in No. 1 hebben te kennen gegeven, stellen we den overtocht der kolonisten kosteloos.

Waarom zou de staat de kolonisten niet vrachtvrij kunnen vervoeren? — Op koopvaardij-schepen gaat dit natuurlijk niet, aangezien de staat zelf in onkosten zou vervallen. Maar kunnen de oorlog- en transport- schepen niet daartoe gebruikt worden?

Wat beteekent eigenlijk de publicatie van 1863 — zie Bijlage — waarbij den kolonisten in Suriname gratis land verstrekt wordt, wanneer zij geen vrijen overtocht hebben? Weigert de staat kosteloos overvoeren der kolonisten dan gaat hij van 't principe uit, dat alleen zij, die geld hebben, moeten koloniseeren en juist degenen, die 't meest behoefte hebben aan eene verbeterde positie, niet moeten koloniseeren.

Of is het genoeg te zeggen „het mag niet of het kan niet, omdat de equipage dan verminderd moet worden en er bepaald is, dat een oorlogskorvet zóóveel man aan boord moet hebben?”

Zou men niet zeer goed maatregelen kunnen treffen, waardoor een deel der equipage achtergelaten werd, om plaats voor de kolonisten te maken; terwijl het overgebleven deel toch groot genoeg zou kunnen zijn, om het schip in de beste orde weér huiswaarts te voeren?

†) Zie ook algemeene opmerkingen blz. 48.

§) Zie blz. 32.

maken. Het maagdelijk woud begint eerst op grooteren afstand van de rivier; men behoeft de ontginning voorloopig niet zoo ver uit te strekken.

Wel is waar blijft de ontginning een zwaar werk, doch men moet hierbij in aanmerking nemen, dat 't gedeelte waar de woningen moeten staan zonder ontginning kan gebruikt worden; het is reeds vroeger daartoe geschikt gemaakt.

Hiervoor volgens berekening *f* 20,000.

ZADEN EN PLANTSOENEN.

Dit is alleen eene uitgave voor 't begin, naderhand zullen de kolonisten natuurlijk zelven daarin moeten voorzien, door een deel van den oogst daartoe aftezonderen.

Berekend op *f* 5000.

GROOTE LANDBOUWWERKTUIGEN.

Hieronder zullen behooren, ploegen, eggen, enz. Vooral moet men er op bedacht zijn, zwaren handenarbeid te vervangen door den arbeid van natuurkrachten en daarvoor zou 't nuttig zijn stoomploegen, en dergelijken intevoeren. Hierdoor zou grootendeels vervallen 't bezwaar van VAN DER SMISSEN *), waar hij zegt, dat de ploeg in Suriname niet bruikbaar is wegens gebrek aan goede ploegdieren, een bezwaar dat buitendien zou vervallen door den invoer van Z. Amerikaansche ossen en 't teelen van muilezels.

Voor genoemde werktuigen hebben wij een post gesteld van *f* 7500.

*) Beschouwingen over de kolonie Suriname enz. door Jc. VAN DER SMISSEN 2e dl. blz. 227 en vlgd.

KRUIWAGENS EN KARREN.

De kosten zouden te hoog loopen, als in den beginne elk kolonist eigen karren en kruiwagens kreeg; dit is dan ook niet noodig. Men zal een zeker aantal moeten hebben waarover de opzichters contrôle houden.

Deze toestand is op den duur niet wenschelijk; maar zij zal ook vervallen, wanneer de kolonisten zekere welvaart beginnen te genieten, een tijdstip dat wij met 't oog op de vruchtbaarheid van den bodem niet zeer verwijderd behoeven te denken.

Raming f 5000.

BERGPLAATSSEN.

Er moeten zijn 2 bergplaatsen voor landbouwgereedschappen d. w. z. voor de grootere landbouwwerktuigen, ploegen, karren, wagens enz.

Deze schuren die op geen sierlijkheid behoeven aanspraak te maken, zullen te samen niet meer kosten dan f 1600.

MAGAZIJNEN VOOR DE PRODUCTEN.

Twee algemeene in verschillende afdeelingen verdeelde bewaarplaatsen zijn in den beginne naar onze meening het doelmatigste. Het is voor 't gemak der kolonisten verkieslijker 2 bewaarplaatsen en 2 magazijnen te hebben; iedere bewaarplaats en magazijn kunnen dan staan onder 't opzicht van een der opzichters.

Elk der magazijnen is berekend op f 6000,—
dus beiden f 12000,—.

GRAANMOLEN.

Deze dient alleen voor eigen gebruik en behoeft daarom niet zeer groot te zijn. Het zou misschien in den beginne voordeliger zijn het Amerikaansche meel te koopen dat uit de Vereenigde Staten wordt aangevoerd.

Voor den graanmolen f 6000,—.

BAKKERIJ.

Volgens berekening komende op f 12000,—.

SLACHTERIJ.

De slachterij met toebehooren is berekend op f 3000,—.

KOEIEN EN DEKSTIER.

Veeteelt moet op ééne lijn gesteld worden met landbouw.

In den beginne zullen de kolonisten zich zelfs meer met veeteelt dan met landbouw moeten bezig houden, omdat de eerste gemakkelijker is. *)

Berekening der benoodigde koeien enz. . . . f 15000,—.

*) „In de binnenlanden van onze vroegere kaapkolonie, de achterroggevelden en de caroo — waar, volgens de beschrijvingen van den Heer EICHTENBERG en vele anderen, die deze leerden kennen, het klimaat zeker minder gematigd is, dan in de hooglanden op Java, en in de Surinaamsche bovenlanden — is de Europeesche kolonisatie geslaagd, maar daar was, vooral in den aanvang, veeteelt, niet graanbouw, het hoofdbestaan der bevolking, en heeft slechts de eerste de laatste in het aanzijn geroepen.”

VAN DER SMISSEN 2e dl. blz. 257 de noot (2).

SCHAPEN EN RAMMEN.

Berekend op f 1500,—.

GEITEN EN BOKKEN.

Berekend op f 500,—.

VARKENS EN DEKBEEREN.

Berekend op f 500,—.

SLACHTVEE.

Het bestuur zal er voor moeten zorgen dat er altijd genoegzaam slachtvee voorhanden is. *)

Berekend op f 6000,—.

OSSEN.

Deze zijn bestemd voor ploegossen. Hiervoor moet men bepaaldelijk de Zuid-Amerikaansche gebruiken, die uit Para, van de Orinoco en uit de Argentijnsche republiek aangevoerd worden.

Gesteld op f 3000,—.

MUILEZELS,

voor ploegen, wagens enz. f 3000,—.

*) De kolonisten kunnen zich bovendien bezighouden met de voordoeelige en in alle opzichten zoo gemakkelijke aankweek van pluimgedierte.

PAARDEN EN EZELS.

Eenige paarden en ezels van goed ras zal men er op na moeten houden voor 't verkrijgen van goede muildieren.

Gesteld op f 3000,—.

VEESTALLEN.

Hieronder versta men niet wat men gewoonlijk een Coral noemt; de stallen moeten afgesloten zijn.

Berekend op f 10000,—.

BRANDBLUSCHMIDDELEN, BLIKSEMAFLEIDERS.

Er moet gezord worden voor eene goede brandspuit.

Bliksemafleiders houden we voor nuttig op de groote gebouwen vooral die tot bergplaatsen bestemd zijn.

Berekend op f 1500,—.

BADINRICHTING.

Deze moet aan de rivier gebouwd zijn en bestaan uit eene goed besloten ruimte voor de mannen en eene eveneens besloten ruimte voor vrouwen.

Rekening f 2000,—.

SCHOOL.

Hieronder zijn begrepen de schoolbehoefsten als: tafels en banken, eenige wandkaarten en platen, schoolborden, leien, boeken enz.

Berekend op f 20000,—.

DIRECTEUR.

Men begrijpt dat het gelukken der kolonisatie voor 't grootste gedeelte afhankelijk is van het bestuur. Daarom moet men in de keuze van den directeur zeer omzichtig te werk gaan.

Het zal niet genoeg zijn, dat de directeur doortastend is, veel menschenkennis bezit, een „knap man” is. Onder „een knap man” verstaat men al te veel een vakman, en juist dit laatste is zeer aftekeuren.

De directeur moet algemeen wetenschappelijk ontwikkeld zijn, (op de hoogte van den tegenwoordigen tijd) en door een verblijf van een niet te klein aantal jaren in Suriname, goed bekend zijn met Suriname en de toestanden der kolonie. Eene aanbeveling is het, als hij daarbij het Neger Engelsch goed machtig is.

Jaarlijksche bezoldiging f 4000,—.

GENEESHEER.

Het is waarschijnlijk dat zich een der Surinaamsche doctoren bij de kolonisatie zou aansluiten; aangezien de kolonisten echter in den eersten tijd geen geld zullen hebben om doctors visites te betalen, is het ook voor de voorzichtigheid beter dat er een geneesheer aangesteld wordt.

Later, wanneer de kolonisten eenige welvaart genieten behoeft de bezoldiging van den geneesheer niet meer plaats te hebben.

Jaarlijksche bezoldiging f 3500,—.

LANDBOUWKUNDIGE.

Hij moet geheel vertrouwd zijn met de landbouwkunde op haar tegenwoordig standpunt; evenzoo met de behandeling

der kleine en groote landbouwkundige werktuigen. Bovendien zal hij door eene geschikte opleiding vatbaarheid moeten bezitten om spoedig met nieuwe werktuigen om te kunnen gaan, en het meerdere nut van deze of gene wijze van bewerking of toepassing van werktuigen spoedig in te zien.

Tot zijn werkkring zal vooral behooren een paar malen 's weeks aan de jongens lessen in de landbouwkunde te geven.

Zijn jaarlijks tractement is gerekend op . . . f 3000,—.

SCHOOLMEESTER.

De schoolmeester moet niet alleen genoegzame wetenschappelijke kennis bezitten, hij moet geheel op de hoogte zijner betrekking zijn, die naar ons inzien uitgebreider is, dan volgens de gewone opvatting.

De vorming der jongelieden, hangt grootendeels van hem af; daarom moet men in de keuze van dezen zeer voorzichtig zijn.

Wij rekenen daarom dat zijn tractement niet te hoog is wanneer wij dit stellen op f 2500,—.

OPZICHTERS.

Voorloopig hebben we 't aantal opzichters gesteld op twee; hierin kan vermeerdering gebracht worden, indien het mocht blijken dat twee onvoldoende zijn.

Volgens onze opinie zou 't zeer nuttig zijn dat een van hen een knappe Surinaamsche directeur is.

Elk hunner ontvangt eene bezoldiging van . . . f 2000,—.

uitmakende voor dezen post f 4000,—.

ONDERWIJZERES VOOR HANDWERKEN.

Het zal noodig zijn, de meisjes ook van deze zijde te ontwikkelen.

Tractement f 1500,—.

HULPONDERWIJZERS.

Misschien zullen 3 hulponderwijzers bevonden worden niet voldoende te zijn voor een aantal leerlingen verbonden aan eene kolonisatie zooals wij ons die voorstellen.

Men zal dan moeten zorgen voor directe vermeerdering van 't personeel der onderwijzers.

Het spreekt van zelve dat de hulponderwijzers geëxamineerd moeten zijn volgens de bestaande wetten in Nederland.

Ook zal minstens een van hen in de gymnastiek moeten geëxamineerd zijn, en daarin les geven buiten de gewone schooluren, op eene geschikte daartoe ingerichte plaats.

Volgens onze overtuiging is het onderwijs niet een punt van ondergeschikt belang maar eene zaak waarvoor de grootste zorg moet worden gedragen. Wij releveeren dit punt, omdat we maar al te goed weten, dat er velen zijn die het niet noodig vinden de jonge kolonisten reeds terstond zoo geregeld onderwijs te doen genieten. *)

De tractementen kunnen zijn van eenen eersten hulponderwijzer f1500. — van een tweeden f1200. — en van een derden f1000. — te samen uitmakende een som van f 3700,—

ONVOORZIENE UITGAVEN f25000,—

Het valt moeilijk den werkring der verschillende geëmployeerden juist aftebakenen, de omstandigheden zullen dit regelen.

*) Natuurlijk is hier slechts sprake van lager- of uitgebreid- lager onderwijs.

RECAPITULATIE.

1. Uitgave voor elk gezin:

Een huis	f 325,—
Uitrusting	" 110,—
Gereedschappen.	" 15,—
Voor 500 gezinnen dus	f 225.000,—

2. Uitgaven voor allen:

Voorloopige voeding	" 50000,—
Geschikt maken der gronden	" 20000,—
Zaden en plantsoenen	" 5000,—
Groote landbouwwerktuigen	" 7500,—
Kruiwagens en karren	" 5000,—
Bergplaatsen	" 1600,—
Magazijnen	" 12000,—
Graanmolen	" 6000,—
Bakkerij	" 12000,—
Slachterij	" 3000,—
Koeien en dekstier	" 15000,—
Schape en rammen	" 1500,—
Geiten en bokken.	" 500,—
Varkens en dekbeeren	" 500,—
Slachtvee.	" 6000,—
Ossen.	" 3000,—
Muilezels	" 3000,—
Paarden en ezels	" 3000,—
Veestallen	" 10000,—
Brandblusshm. en bliksem afl.	" 1500,—
Badinrichting	" 2000,—
School	" 20000,—
	f 188.100,—
Transporteere	f 413.100,—

Transport	f	413.100,—
3. Jaarlijksche uitgaven:		
Directeur	f	4000,—
Geneesheer	"	3500,—
Landbouwkundige	"	3000,—
Schoolmeester	"	2500,—
Opzichters	"	4000,—
Onderwijzers voor handwerken	"	1500,—
Hulponderwijzers	"	3700,—
		<hr/>
		f 22.200,—
4. Onvoorziene uitgaven	"	" 25.000.—
		<hr/>
		f 460.300,—

Bij 't begin (volgens onze berekening gedurende 2 maanden) zullen de kolonisten niet in hun eigen onderhoud kunnen voorzien: 't bestuur moet dus hiervoor zorgen.

Misschien klinkt het vreemd 500 familiën te onderhouden; maar wanneer men denkt aan de menage van 't leger en de marine verdwijnt alle verwondering.

De beschreven toestand kan slechts voorloopig zijn en moet zoo kort mogelijk duren; echter zal zij uit den aard der zaak niet plotseling kunnen ophouden. Niet alle gezinnen zullen op 't zelfde oogenblik in hun eigen onderhoud kunnen voorzien; daarom moeten zij ook slechts langzamerhand aan zich zelve overgelaten worden. De omstandigheden zullen 't bestuur -- dat in dit opzicht eenigzins vrij zal moeten zijn -- wel den tijd daarvoor aanwijzen.

Uit den aard der zaak volgt dus, dat de leden van 't bestuur met eenige macht moeten bekleed zijn, welke macht men kan binden, door het nemen van besluiten te onderwerpen aan eene vergadering, waarin 't bestuur deel heeft benevens een tiental kolonisten door allen daartoe gekozen.

De directeur bijgestaan door den raad kan dan vergeleken worden, bij het dagelijksch betuur eener Ned. gemeente.

Wat de verkiezing der leden voor dien raad betreft, deze zal moeten geschieden bij algemeene stemming.

Van census kan geen sprake zijn, aangezien in den beginne niemand belasting betaalt; van een kiezersexamen evenmin. Een kiezersexamen — hetgeen wij in principe voorstaan — zal eerst voor 't nageslacht van toepassing kunnen zijn en wel des te spoediger, omdat wij 't verplicht schoolgaan op den voorgrond stellen.

Het onderwijs moet algemeen zijn en het sectenonderwijs met alle kracht geweerd worden. Het schoolgaan moet verplicht zijn tot een zekeren leeftijd — bijv. 15 jaar — waarna de jongens nog gedurende 3 jaren, avondlessen zullen moeten bijwonen, in den geest der burgeravondscholen hier te lande. Ook zal men de meisjes moeten verplichten bijzondere lessen te volgen, om handwerken enz. te leeren.

De berekening is gemaakt, in de onderstelling dat 500 familiën te gelijk koloniseeren. Dit zal echter hoogst waarschijnlijk, geen plaats hebben. Gaan er bijv. 't eerste jaar 250, dan behoeft men niet het geheele terrein te ontginnen, niet al de huizen te bouwen, enz.; dit zal ten gevolge hebben eene voorloopige vermindering van de uitgaven.

De vestiging der volgende kolonisten zal met minder kosten gepaard gaan, door aanknooping van betere relatiën, door de tegenwoordigheid en het werkzaam zijn van 't bestuur der kolonisatie op de plaats van vestiging zelve en andere omstandigheden meer.

Volgens de berekening zou men 500 gezinnen kunnen vestigen voor plus minus f500,000. — en 1000 gezinnen voor 1 millioen. Daar nu waarschijnlijk de kolonisatie niet zoo zal plaats hebben, dat telkens 500 gezinnen koloniseeren, maar een veel kleiner getal, zal het resteerende

kapitaal eene rente kunnen opleveren, waarvoor men ongeveer 100 familiën zou kunnen vestigen.

Wanneer 't aantal kolonisten 500 gezinnen gaat overtreffen, zullen sommige posten moeten vermeerderd worden; deze vermeerdering zal niet telkens eene verdubbeling behoeven te zijn.

De werkzaamheden der verschillende geëmployeerden zullen uitgebreider worden; dus zal men voor sommige gevallen — bijv. de opzichters enz. — meer personen moeten aanstellen, in andere gevallen — de directeur, landbouwkundige — de tractementen moeten verhoogen.

De gelden die besteed zijn aan de kolonisatie en die dus door alle kolonisten genoten zijn, zullen ook door allen teruggegeven moeten worden. Men kan de teruggave doen plaats hebben bij termijnen van een jaar bijv. en bepalen dat zij na 15 jaar de hun voorgesloten gelden moeten terugbetaald hebben, met eene matige rente.

Dat deze terugbetaling zal kunnen plaats hebben, daarvoor staat Suriname's vruchtbaren bodem borg.

Wij oordeelen 't niet noodig over deze punten verder uit te weiden.

IV.

Hygiëne.

Men zal licht begrijpen dat de kolonisten zich moeten gedragen naar goede hygiënische voorschriften, zullen ze hunne gezondheid bewaren en niet, door ziek in de kolonie aantekomen, schijnbaar een bewijs leveren voor de ongezondheid van 't klimaat; want men is maar al te geneigd, het Surinaamsche klimaat, als ongezond te beschouwen.

Het volgende — is overgenomen uit de „Voorschriften tot behoud van de gezondheid, voor naar Suriname vertrekkende Europesche landverhuizers; door C. LANDRÉ en F. A. C. DUMONTIER” alleen op sommige plaatsen in verband met ons plan van kolonisatie, in kleinigheden gewijzigd en verkort.

TIJD VAN VERTREK UIT EUROPA.

De beste tijd van aankomst in de kolonie, is omstreeks den aanvang van den kleinen regentijd, in de laatste helft van de maand November en gedurende de maand December. Overigens mag men ook de maanden Januari, Februari, Maart en April daartoe geschikt achten.

De schepen met landverhuizers zullen derhalve bij voorkeur in de eerste helft van de maand October uit Nederland moeten vertrekken, of zoo zulks niet doenlijk mocht zijn,

alsdan op een tijdstip zoo spoedig mogelijk daaraanvolgend, echter nimmer later dan in Maart.

DE INSCHEPING.

De passagiers zullen bij de inscheeping, moeten bekend gemaakt worden met de voorschriften of regelementen van orde, welke op de schepen moeten worden nageleefd.

Reeds bij de inscheeping zal de geneesheer behooren toe te zien, dat zich noch onder de passagiers, noch onder de verdere scheepsbemanning, personen bevinden, bij wie zich eenige sporen van aanstekelijke ziekten voordoen; in dat geval moeten de zoodanigen van het schip verwijderd worden. Lieden die met schurft, (eene ziekte waarop bijzonder moet worden acht geslagen) behebt zijn, zullen aan boord kunnen verblijven, doch dadelijk van de overige passagiers moeten worden afgezonderd.

REINHEID DER SCHEEPSLOCALEN.

De grootste zorg moet worden gedragen voor reinheid, niet alleen bestaande in 't schoonhouden der lokalen, kleederen, slaapgoed en personen zelve, maar ook van de atmosfeer. Men kan deze zuiveren door 't neerzetten van bakjes met Chloorkalk, en door in elk lokaal daaglijks versch gegloeide kolen te plaatsen.

Wanneer het dek, door het braken der aan zeeziekte lijdende personen of anderzins mocht bevuild worden, zal er voor eene dadelijke reiniging moeten worden zorg gedragen. Een genoegzaam aantal houten bakjes met zand gevuld, moet in de verschillende lokalen geplaatst worden.

LUCHTVERVERSCHING.

Bij goed weêr moeten de luiken (koekoeken) steeds open staan en de koelzeilen gedurende den geheelen dag geheschen blijven.

Het rooken van tabak moet in het tusschendeaks strengelijk verboden worden.

Gedurende de geheele reis zullen de passagiers zich, minstens twee malen daags op het dek begeven en daar eenigen tijd vertoeven; slechts bij zeer slecht weêr, mag op dezen regel inbreuk worden gemaakt. Het zal echter voor de gezondheid der passagiers steeds verkieslijker zijn, wanneer een groot deel van hen, bij beurten, zoo voor allen geene ruimte bestaat, gedurende den dag in de open lucht doorbrengen.

Tusschen de keerkringen moeten zooveel mogelijk zon- en regen-tenten op het dek gespannen worden.

DE VOEDING.

Bij het maken van bepalingen omtrent de voeding, moet zoowel de weinige beweging en lichaamsinspanning van de landverhuizers aan boord der schepen, als de aard der bezigheden die zij in hun toekomstig vaderland zullen hebben, in aanmerking worden genomen.

De scheepskost, zooals zij gewoonlijk aan de bemanning der schepen verstrekt wordt, moet zoo ten opzichte van de hoeveelheid, als van den aard der spijsen belangrijke wijzigingen ondergaan: 1°. moet de hoeveelheid van het voedsel in het algemeen verminderd worden; 2°. de hoeveelheid van het dierlijk voedsel in verhouding tot het plantaardige geringer zijn, tevens met vermindering, zooveel mogelijk is, van zware vette, gezouten en gekruide spijsen.

Driemaal daags moet aan boord der schepen gegeten

worden; daartoe verdeele men de etensuren met gelijkmatige tusschentijden.

Het ontbijt moet bij voorkeur bestaan, uit gort met stroop of suiker; eene hoeveelheid van 0,25 Ned. kop, zal voor elken volwassene voldoende zijn. Bij uitzondering kan brood of beschuit met boter worden toegestaan.

Men geve zooveel mogelijk versch vleesch; wanneer dit niet mogelijk is, gezouten rundvleesch. Het rantsoen vleesch mag 0,25 Ned. Pond per dag, niet te boven gaan.

Aan de zieken, voor welke dierlijk voedsel noodzakelijk wordt geacht, moet het vleesch van kippen of ander gevogelte, zoolang de voorraad daarvan strekt, of wel in plaats daarvan, soep uit bouillonkoekjes*) bereid, worden gegeven.

Het middagmaal moet voorts bestaan uit aardappelen, rijst; uit verse kool, wortelen, koolrapen; uyen, zoolang deze goed blijven; uit gedroogde pruimen, appelen, peren, rozijnen, gedroogde soepgroenten, gedroogde erwten en boonen en eindelijk uit ingelegde andyvie, snijboonen, zuurkool, komkommers; waarbij voorts mosterd en azijn moeten worden verstrekt.

Wat de bereiding en afwisseling der spijzen betreft, geve men aan soepen de voorkeur; deze kunnen gekookt worden uit gezouten vleesch met rijst of gort, in den aanvang der reis met kool, wortelen en uien, en later met gedroogde groenten; hierbij moet worden zorg gedragen, dat het vleesch met koud water op het vuur worde gezet.

De stokvisch, waarvan het rantsoen niet meer zij dan 0,12 Ned. pond, geve men met aardappelen, rijst, boter en

*) Of deze bouillonkoekjes het dierlijk voedsel kunnen vervangen, meenen wij te mogen betwijfelen. Het zal met deze koekjes wel 't zelfde zijn, als met Liebig's vleeschextract; zie LOUIS FIGUIER, L'Année scientifique.

mosterd, éénmaal 's weeks. Minstens tweemalen in de week geve men rijst met pruimen, appelen of rozijnen.

Voor het overige zullen ingelegde groenten te verkiezen zijn; erwten en boonen moeten niet gegeven worden, en nimmer podding of andere vaste meelspijzen. Eene bijzondere zorg moet worden besteed, aan het schoonhouden der ketels, waarin de spijzen worden bereid. Wanneer deze van koper zijn vervaardigd, dan zorge men dat zij goed schoon geschuurd, niet met zeewater gewasschen en steeds goed afgedroogd worden, en dat de spijzen alvorens bekoeld te zijn, er worden uitgenomen. Aan ijzeren ketels moet boven anderen de voorkeur worden gegeven.

Dagelijks moet aan ieder passagier verstrekt worden, 0,4 Ned pond beschuit of 0,25 Ned. pond versch brood, benevens een wekelijksch rantsoen van 0,35 Ned. pond boter; hieruit kan de avondmaaltijd, die vóór zeven uur moet zijn afgelopen, bestaan. Het gebruik van kaas moet worden afgekeurd.

DE DRANKEN.

Om dezelfde redenen, als bij „de voeding” vermeld, moet gedurende de reis, aan de meest eenvoudige en aan verdunnende dranken, de voorkeur worden gegeven, en het gebruik van alle verhittende dranken aan den landverhuizer ontzegd worden.

Goed water maakt niet alleen alle samengestelde of door kunst bereide dranken ontbeerlijk, maar moet als eene eerste behoefte en noodzakelijk vereischte tot behoud van de gezondheid, aan boord der schepen beschouwd worden, en een ruim gebruik daarvan als het geschiktste hulpmiddel om het lichaam van den Europeaan, voor het warme klimaat voor te bereiden worden aangemerkt. Het blijft derhalve, eene

der eerste plichten van de gezagvoerders der schepen, om zorg te dragen, dat hunne bodems van goed water ruim voorzien zijn, zoowel benoodigd voor drank, als tot het bereiden der spijzen; dat zij alle middelen in het werk stellen, om het voor bederf te bewaren, en dat er een nauwgezet toezicht op het gebruik daarvan worde gehouden.

De dagelijksche behoefte aan drinkwater voor de passagiers, verschilt zeer naar de omstandigheden waarin zij, elk in het bijzonder, verkeerren; het zal derhalve altijd verkieslijker zijn, hun eene vrije beschikking over het drinkwater toe te staan, of, zooals men in sloopstermen gewoon is zich uit te drukken, „een open standaard te houden,” dan wel het water bij bepaalde rantsoenen uit te deelen. Nauwkeurig moet echter hierbij worden toegezien, dat dit water door de passagiers uitsluitend tot drank gebezigd worde, waartoe het noodig zal zijn, dat bij den waterstandaard voortdurend, een wacht worde gesteld.

Indien het water bij bepaalde hoeveelheden wordt uitgereikt, dan zal men het dagelijksche rantsoen, zoowel voor drank, als tot het bereiden der spijzen en der warme dranken noodig, op 5 Ned. kannen voor elken persoon moeten stellen; men kan echter verzekerd zijn, dat het verbruik van water, bij een open standaard, door elkander genomen, minder zal zijn, en daarbij beter in de behoefte van elk in 't bijzonder zal voorzien.

Hoezeer het wenschelijk ware, dat elk der schepen voorzien was van een toestel tot distilleeren van het zeewater, zoo mag men echter aannemen, dat uit hoofde van de niet zeer lange reis, gebrek aan drinkwater, bij behoorlijke zorg niet te duchten zal zijn, en daarom zouden zulke toestellen kunnen gemist worden.

Mocht het water gedurende de reis onzuiver bevonden worden, dan is het aan te raden, om het met bruinsteen

of met kalk te schudden en het daarna door te zijgen, waartoe het raadzaam zal zijn, dat aan boord der schepen eenige filtreertoestellen worden gevonden.

Onder de samengestelde dranken, bij het ontbijt of bij het avondmaal te gebruiken, verdienen een aftreksel van thee of ook van koffiebladeren de voorkeur. Water met eenig plantaardig zuur vermengd, kan als een doelmatige drank worden aangeprezen, men verstrekke tot dat einde, als ook om bij de spijzen gebruikt te worden, 8 vingerhoeden azijn *) per dag.

Van de geestrijke dranken zal alleen, een matige hoeveelheid van goed uitgegist bier, hoogstens 5 Ned maatjes per dag, bij den middagmaaltijd, kunnen worden toegestaan. Het gebruik van wijn, brandewijn en jenever, moet, als volstrekt schadelijk, geweerd worden. De verkoop van sterke drank, moet aan boord streng verboden zijn.

DE KLEEDING.

De landverhuizers zullen zich vóór de inscheeping, zooveel mogelijk van alle overtollige lakensche of zware winterkleêren ontdoen en daarvan slechts een enkel stuk, bij voorkeur een lakensche of duffelsche overjas medenemen, om zich daarmee, gedurende de eerste dagen van de reis, tegen de koude en later in de kolonie, tegen regen te beschutten.

HET BEDDEGOED.

Voor de reis moet het beddegoed bestaan uit, eene scheepshangmat, een matras van zeewier, een dergelijk hoofdkussen

*) Voor zoover de azijn moet dienen, om met water als bloedverdunnende drank te worden gebruikt, zouden we deze liever vervangen zien door besensap en citroensap.

en eene wollen deken. Zij, die van paardeharen matrassen of van veëren kussens *) voorzien zijn, zullen daarvan kunnen gebruik maken.

Wanneer de gelegenheid niet toelaat, het beddegoed over dag op het dek te bergen, dan moet het, tweemaal 's weeks gelucht en de hangmatten zoo noodig geschrobt worden.

REINHEID DES LICHAAMS EN HET BADEN.

Het verschoonen van onderkleederen is aan boord der schepen, eene volstrekte behoefte; tweemaal 's weeks dient zulks plaats te hebben, en te dien einde moet op bepaalde dagen aan de passagiers, de gelegenheid tot het wasschen van kleederen worden gegeven. Eene genoegzame hoeveelheid zeep, geschikt om met zeewater te wasschen, moet wekelijksch aan de passagiers worden verstrekt.

De kleederen moeten in het wand, doch nimmer tusschendecks te drogen gehangen worden.

Tusschen de keerkringen moeten de passagiers minstens eenmaal in de week, een bad van zeewater nemen; tot welk einde op het voorschip een zeil moet worden gespannen, waarachter eene met zeewater gevulde tobbe geplaatst wordt. Vooral zijn regenbaden van zeewater, die zoowel om hare weldadige werking, als om de gemakkelijke wijze van aanwending en de weinige plaats die zij beslaan, aan te prijzen; men hange namelijk een emmer, waarvan de bodem met gaten doorboord is en aan welke een gordijn, van hoepels voorzien, kan bevestigd worden, op eene hoogte van zeven tot acht voet boven het dek. De emmer †) wordt met

*) Wij raden 't gebruik van veëren kussens geheel af.

†) Het is gemakkelijker de doorboorde emmer, op eene bepaalde hoogte te bevestigen, en eene pomp zoodanig aantebrengeu dat de badende zelf het water in den emmer kan pompen.

zeewater gevuld, zoodra de persoon zich daaronder zal geplaatst hebben. Uit het bad komende, moet hij zich goed afdrogen; men zorge dat elk der passagiers, tot dat einde, van een paar handdoeken voorzien zij. De baden moeten in den vroegen morgen of tegen den avond, genomen worden.

Men zorge voorts voor reinheid van het hoofd; bij kinderen, zoowel jongens als meisjes, moeten de haren kort worden afgesneden, ten einde hen des te gemakkelijker, van ongedierte te kunnen zuiver houden.

De vrouwen moeten zich gewennen, het haar glad te kammen en op te binden, en geene mutsen te dragen, zoodra zij binnen de keerkringen zullen gekomen zijn.

Onder de passagiers moet zich een barbier bevinden.

LICHAAMSBEWEGING EN GEESTVERSTROOING.

De passagiers moeten zich, zooveel mogelijk, beweging verschaffen door dagelijks gedurende eenigen tijd het dek op en neder te wandelen.

Gemoedsaandoeningen en inzonderheid de zwaarmoedigheid, die zich niet zelden bij lieden, die voor immer of voor een langen tijd hun vaderland verlaten, reeds kort na het in zee steken openbaart, zullen het best kunnen voorkomen worden, door aan de landverluisers afleiding en bezigheid te verschaffen, en zooveel mogelijk bij hen eene bestendige opgeruimdheid van geest te onderhouden, waardoor zij de toekomst met meer gerustheid zullen te gemoet treden. Zij moeten derhalve met het knopen van netten, het naaien van kleederen, met lezen, door afleidende spelen, door gesamenlijk gezang, het bespelen van muziekinstrumenten, enz.; den tijd zoeken te korten. Er moeten tot dat einde dammen schaak-borden, domino-spelen, enz. aan boord voorhanden zijn. Aan lieden die muziekinstrumenten kunnen bespelen,

trachte men instrumenten te verschaffen, indien zij daarvan niet mochten voorzien zijn.

Met een gelijk doel verzuime men ook niet, aan mannen rooktabak uittereiken.

LANDING EN ONTSCHEPING.

Bij het opvaren der rivieren moet men zorg dragen, dat de zon- en regententen op het dek voortdurend gespannen blijven, en dat deze bij nacht tot op de verschansing worden neêrgerogen; zonder deze voorzorg moet het verblijf op het dek, na zonsondergang tot aan het opgaan der zon, aan de passagiers volstrekt ontzegd worden. Het overnachten onder den vrijen hemel, vooral op de rivieren in de lagere gedeelten dezer kolonie, is voor den niet geacclimateerden Europeaan hoogst gevaarlijk.

De schepen moeten zoo mogelijk opvaren tot voor de plaats van bestemming, zoo niet, dan moeten de koloniale stoombooten de passagiers terstond, zonder oponthoud vervoeren.

De ontscheping geschiede zooveel doenlijk bij goed weer, bij voorkeur des morgens; men zorge dat de bagage, vooral de kleederen en het beddegoed, voor nat bewaard blijve. De passagiers zullen zich 's morgens, niet aan wal mogen begeven, alvorens gegeten en gedronken te hebben.

MAATREGELEN BIJ DE AANKOMST.

De nieuw aangekomen Europeanen moeten zich vestigen, op drooge en matig boven de zee gelegene gronden, bij voorkeur op den, met goede bouwaarde bedekten oorsponkelijken bodem. Men kieze daartoe, eene heuvelachtige landstreek in de nabijheid van een stroomend water, waarin de tusschengelegene

valleien eene goede uitlozing hebben. Men vermijde plaatsen in de nabijheid van diepe valleien, die gedurende den regentijd het water niet behoorlijk kunnen ontlasten, en daardoor tot het ontstaan van moerassen, waaruit schadelijke dampen opstijgen, aanleiding geven.

Mocht, om redenen die meer den landbouw betreffen, de voorkeur worden gegeven aan de lager, in de kolonie gelegen streken, namelijk aan den alluvialen bodem, dan bepale men zich tot zandgronden of schulpritsen, of minstens tot zoodanige streken, welke voor een gedeelte, uit deze gronden en ritsen, die vrij van overstroomingen en zoover mogelijk van zwampen verwijderd zijn, bestaan. Tot de geschiktheid van eene plaats als woonoord behoort voorts, dat er eene voldoende hoeveelheid goed drinkwater voorhanden zij.

VOORBEREIDENDE MAATREGELEN, MET BETREKKING TOT
HET TERREIN, IN ACHT TE NEMEN.

De meerdere of mindere geschiktheid van eenig oord tot woonplaats voor menschen, hangt hoofdzakelijk af van een vrijen luchtstroom. Plaatsen, waar de winden door dichte bosschen niet kunnen heendringen, zijn voor een verblijf van nieuw aangekomen Europeanen in deze gewesten, als hoogst gevaarlijk te beschouwen; zoodanige bosschen, en zelfs al het hooge geboomte, dat zich in de nabijheid van de plaats der eerste vestiging mocht bevinden, moet vóór de aankomst der kolonisten, tot op een grooten afstand worden weggekapt en opgeruimd, waartoe het wegbranden inzonderheid moet worden aanprezen.

Aan alle stilstaande wateren en aan, door de zware regens gevormde plassen, moet door het graven van kanalen of greppels, eene uitlozing worden verschaft, ten einde het

terrein vóór de aankomst der landverhuizers, eene behoorlijke droogte hebbe verkregen.

Verkieslijk, ook uit het oogpunt van de salubriteit, zal het voor de kolonisten zijn, indien de grond in den omtrek van de woningen, vóór hun aankomst, minstens éénmaal omgewerkt (omgespit), en zoo mogelijk met aardvruchten en moeskruïden, alsmede met vruchtboomen beplant zij, mits men zorg daarbij den vrijen luchtstroom niet te belemmeren.

DE WONINGEN.

De woningen voor de ontvangst van de eerst aankomende kolonisten, moeten op eenigen afstand van elkander geplaatst worden, in eene richting van het noord-westen naar het zuid-oosten, zoodat de voorzijde der huizen naar het noord-oosten gekeerd zij.

De woningen moeten droog, koel en luchtig zijn; men geve aan houten huizen, boven de steenen de voorkeur. Zij moeten op palen of steenen kluizen staan, tusschen welke de wind goed kan doorspelen. Zij moeten voorts van een genoegzaam aantal vensters, en, minstens aan de noord-oostzijde, van afdaken of galerijen voorzien zijn. De vensters moeten door luiken (blinden) kunnen worden gesloten, overigens geve men aan zonneschermen of jalousiën, boven glazen ramen de voorkeur.

Voor reinheid zoowel binnen de woningen, als in haren omtrek, moet de grootste zorg worden gedragen.

DE KLEEDING.

De eerste vereischten van eene voor het klimaat doelmatige kleeding zijn, dat deze licht zij, dat zij de huiduitwaseming matige, zonder haar te beletten, en dat zij het lichaam ge-

noegzaam beschutte, tegen snelle temperatuur-wisselingen.

In het algemeen zullen eenvoudige katoenen kleederen, die niet om het lijf knellen, het best aan dit doel beantwoorden. De kleeding der mannen moet bestaan: uit katoenen hemden en uit broeken, buisjes of jassen van eenigzins dikker gewezen en licht gekleurde katoenen stoffen.

De bovenkleederen zullen evenwel ook uit wit linnen vervaardigd kunnen worden, hetgeen zelfs om de meerdere duurzaamheid dezer stof te verkiezen zal zijn. Lakensche stoffen en donkergekleurde kleederen zijn voor dit klimaat, geheel ondoelmatig.

Gedurende den arbeid in de open lucht, vooral gedurende den regentijd, moet de kleeding der mannen enkel bestaan, uit een wollen hemd van lichte kleur en uit een broek van grof linnen.

De onderkleederen der vrouwen, moeten uit witte katoenen stoffen bestaan; voor bovenkleederen geve men echter de voorkeur, aan calico's; ook gedurende den arbeid buiten 's huis zullen zoodanige kleederen meestal voldoende zijn, hoezeer flanellen borstrokken op het bloote lijf gedragen, ook daartoe aan te prijzen zijn. Kousen moeten als een artikel van weelde beschouwd worden, zij kunnen in dit warme klimaat geheel gemist worden. Het schoeisel moet licht zijn, aan zeildoeksche schoenen geve men de voorkeur; gedurende den arbeid, vooral bij het vellen van bosschen, zijn sterke lederen schoenen of houten klompen onmisbaar.

Voor hoofddekkel moeten, zoowel mannen als vrouwen stroohoeden met breede randen dragen; het gebruik van mutsen moet, ook voor de vrouwen, in het algemeen worden afgekeurd.

Voor de kinderen moet de kleeding hoogst eenvoudig zijn. De Europeesche gewoonte, om de pas geboren kinderen in te bakeren of in te zwachtelen, mag hier niet worden na-

gevolgd. Een buik- of navelbandje, een hemdje, een bovenkleedje en een mutsje, alles van eene dunne katoenen stof vervaardigd, maken de geheele kleeding van het kind, gedurende het eerste half jaar na de geboorte, uit. Bovendien worde zindelijkheidshalve een luier, waaraan bandjes, of linten bevestigd zijn en waardoor het gebruik van spelden overbodig wordt, om de billen en dijen geslagen. Later is voor het kind, een enkel hemd of kiel van gestreept goed, voldoende.

REINHEID VAN KLEEDEREN EN LICHAAM.

Het verwisselen van onderkleederen moet dikwijls plaats hebben; het is echter niet noodig dat men kleederen, die door zweet nat zijn geworden, telkens met schoone verwisselse; het is veeleer aan te raden zoodanige kleederen, wanneer zij weder gedroogd zijn, (niet aan het lichaam gedroogd), andermaal aan te trekken; men verschoone zich echter minstens twee malen in de week. Nimmer verzuime men, telkens wanneer men zich van eenig kleedingstuk ontdoet, het op lijnen of touwen, te drogen te hangen.

Een eerste vereischte tot behoud van eene duurzame gezondheid in de tropen, is de zorg voor eene behoorlijke huidreiniging. Daarom verzuime men nimmer, elken dag het geheele lichaam te wasschen, waarbij van tijd tot tijd, het wrijven van de huid met doorgesneden zure oranjes, zooals algemeen in deze kolonie in gebruik is, zeer is aan te raden. Dagelijksche wasschingen der teeldeelten zijn volstrekt noodzakelijk; hierop moeten inzonderheid de vrouwen acht slaan.

Indien koude baden niet mochten verdragen worden, dan gebruike men eerst, lauwarme baden en trachte men later meer en meer, tot koude over te gaan.

De warme baden moeten echter meer koel dan warm zijn. Men bade zich nimmer op het midden van den dag, kort na den maaltijd of wanneer het lichaam door den arbeid bezweet of warm is; maar verkieze daartoe den vroegen morgen of den namiddag tegen zonsondergang en vertoeve nimmer langer dan 15 minuten in het bad.

Voor de nieuwaangekomen landverhuizers is het vooral wenschelijk, dat er op de plaats der eerste vestiging algemeene badplaatsen worden daargesteld. Deze badplaatsen moeten voor beider kunne afzonderlijk, behoorlijk overdekt en afgeschut zijn en liefst aan de rivier staan.

DE VOEDING.

Als hoofdvoorwaarde voor de voeding moet gesteld worden :

1. dat men matig zij.
2. dat men zich hoofdzakelijk bepale bij goed plantaardig voedsel.
3. dat men niet te veel dierlijk voedsel gebruike en altijd de voorkeur geve aan versch vleesch boven gezouten vleesch. *)
4. Dat men prikkelende en moeilijk te verteeren spijzen vermijde.

Het gebruik van suiker- en zetmeel-houdende vruchten en wortels is aan te bevelen, en in het algemeen versche moeskruiden en rijpe vruchten, welke verdunnend op het bloed werken, en voor den nieuw aangekomen Europeaan voordeelig zijn.

Tot de voornaamste dierlijke voedingsmiddelen in de kolonie, behoort het vleesch der volgende dieren;

Van de tamme of huisdieren: het rund, het schaap, de

*) Indien men vleesch voor het gebruik bewaren wil, zal het verkieslijkst zijn, het te drogen, evenals in Oost-Indië, Brazilië, enz. gebruikelijk is.

geit en het varken; van de vogels: de kalkoen, het hoen, het paarlhoen (*Numida Meleagris*), de eend, de turksche eend (*Anas moschata*), de gans en de duif.

Van de in het wild levende dieren: het hert, de tapir (*Tapirus Americanus*, in deze kolonie buffel genoemd), de pingo (*Dicotyles labiatus*), de pakier (*Dicotyles torquatus*), de Lamantijn of Zeekoe (*Trichecus manatus*), de Surin. haas (*Coelogenijs paca*), de konikoni (*Dasiprocta aguta*) en de kapasi (*Dasypus Peba*); onder de vogels eenige wilde eensoorten en duiven, de anamoe of Surin. patrijs (*Crypturus variegatus*), de pouwies (*Crax alector*), de marai (*Penelope mardil*) de Surin. snippen, papegaaien en een aantal andere vogels.

De visschen, welke de Surinaamsche rivieren overvloedig opleveren, worden genoegzaam allen gegeten en leveren evenals de zoogenaamde boschvisch, die in laaggelegene en onder water staande bosschen, menigvuldig gevangen wordt, een gezond en smakelijk voedsel op.

Voorts zijn de schildpadden, de leguaan (*Iguana delicatissima*), alsook krabben en kreeften zeer gezocht.

Het plantenrijk levert hoofdvoedsels op, als: de banan, de rijst, het Tursche-koren of maïs, de kleine of Curaçaosche maïs (*Holcus Sorghum*), twee verscheidenheden van de broodvrucht (*Artocarpus incisa*) en eenige aardvruchten (wortels) als: de yams (*Dioscorea sativa?*), de pattaten (*Batatas edulis*), de tajers (*Arum esculentum*), de zoete en bittere cassave (*Jatropha Loefflingii* et *Manihot*) en de arrow-root² (*Marantha arundinacea*).

De moeskruiden waaronder ook de peul en andere vruchten, die gekookt gegeten worden, genoemd zijn, zijn hoofdzakelijk de volgende: salade, komkommers, andyvie, kraroen (*Amaranthus oleraceus*), porselein (*Talinum triangulare*) en eenige andere portulaceën, zuring, pasensie

(*Rumex patientia*), het loof van de tajer, kool-kabbes of palmkool (de jonge bladeren van verschillende palmsoorten), rapen, koolrapen, radijs, wortelen, doperwten, snij- en stamboonen, de wandoe (*Cajanus flavus*), de gobo-gobo pesie (*Dolichor catjang*), het zevenjaarsboontje en eenige andere soorten van boonen; de vruchten van de papaja (*Carica papaja*) en van de pompoenen (*Cucurbita pepo*), okro (de zaadhuizen van *Hibiscus esculentus*) en de roode zuring (de kelkbladen van *Hibiscus Sabdariffa*).

Onder de specerijen enz., die tot het toebereiden der spijzen in de kolonie in gebruik zijn, moeten genoemd worden: de pieterselie, de sellerie, uien, mosterd, mierikswortel, peperwortel, (*Moringa pterijgosperma*), Spaansche peper, vanille, muskaatnoot, de succade, de tomatie (*Hycopersicum esculentum*), de antroà (*Solanum macrocarpum*), de birambi (*Averrhoa Bilimbi*); zeer goede azijn wordt uit de bananen, uit ananassen en andere vruchten bereid. De kokosnoot, de pienda (*Arachis hypogea*), de abonjera (*Sesamum orientale*) en eenige andere zaden leveren oliesoorten op, die geschikt zijn om bij de spijzen gebruikt te worden.

Tot het smakelijkste en meest gebruikt wordende ooft of fruit behooren: de ananas, de bacove (*Musa sapientum*) de Sinaas-appel, de zoete oranje, de pompelmoes (*Citrus Decumana*), de mandarine (*Citrus deliciosa Tenore*), de Gideons-appel (*Citrus Limetta?*), de zuurzak (*Anona muricata*), de Gujava (*Psidium pyrifera*), de sapatille (*Sapota achras*), de marquisade (*Passiflora quadrangularis*), de meloen of Canteloep, de watermeloen (*Cucumis citrullus*), de mammi (*Mammea Americana*), de manja (*Mangifera Indica*), de Advocaat (*Persea gratissima*), de pomme de Cythère (*Spondias Cythera*), de zoete en de zure kers (*Myrcia Michellii* en *Malphigia glabra*), de mispel (*Blakea quinquenervis*) en de vruchten van eenige andere melastomaceën, de tamarinde en de druiven.

Van de plantaardige voedsels maakt de banaan het hoofdvoedsel van den neger in deze kolonie uit. In de meeste opzichten kan de banaan gezegd worden met den aardappel overeen te komen. Zij mag echter evenmin als deze uitsluitend tot hoofdvoedsel gebruikt worden. Het in de kolonie ingevoerde meel van tarwe en andere graansoorten moet alleen tot het bakken van brood, gebezigd worden.

Ook de bittere cassave wordt, nadat zij geraspt en uitgeperst is, ten einde haar van een vlug, prikkelend vergif te ontdoen, tot een voor de gezondheid geheel onschadelijk brood bereid (het hoofdvoedsel der Indianen).

Vaste meelspijzen en met vet bereide koeken zijn hoogst nadeelig.

Het gebruik van Spaansche peper, hetwelk door vele lieden in de tropische gewesten zoozeer wordt aangeraden, moet aan den niet geacclimateerden Europeaan volstrekt ontzegd worden.

Vruchten moeten nimmer onrijp gegeten worden.

DE DRANKEN.

Onder alle dranken neemt het water eene eerste plaats in; natuurlijk moet men altijd zorgen voor eene ruime hoeveelheid zuiver water.

In de tweede plaats zijn verdunnende, verfrisschende, met plantenzuren vermengde dranken, zooals: limonade van citroenen, van lemmetjes, van zure oranjes, water met stroop van tamarinden en van andere vruchten, en vooral koolzuur bevattende wateren aan te raden.

Thee en koffie kunnen geen kwaad; met het gebruik van chocolade zij men matig. Sterke dranken gebruike men volstrekt niet; lichte wijn- en biersoorten moeten ook slechts spaarzaam gedronken worden.

WERKZAAMHEDEN, TIJD VAN ARBEID, RUST, ENZ.

De niet geacclimateerde Europeaan begeve zich niet voor 6 ure des morgens aan den veldarbeid en hij drage zorg, alvorens zich in de open lucht te begeven, altijd iets gegeten of gedronken te hebben.

De geschikste uren tot den veldarbeid zijn dan, in den morgen die van 6 tot 10½ en des namiddags van 3½ tot 6½ ure. In de tusschen-uren moet de nieuw aangekomen kolonist zich volstrekt van allen veldarbeid onthouden. Hij verschaffe zich dan bezigheid binnen 's huis of in de schaduw van boomen.

Hij zorge altijd een strooehoed met breeden rand op te hebben, wanneer hij zich in zon of maneschijn moet begeven.

Veel slapen is in de tropen voor Europeanen schadelijk, het slapen in de middaguren is over het algemeen af te keuren.

Des avonds en gedurende den nacht, verzuime men nimmer de vensters in de slaapvertrekken, vooral aan de windzijde, te sluiten.

SLAAPVERTREKKEN, LEGERSTEDEN.

De slaapvertrekken moeten van de huis- of woonkamers zijn afgescheiden en bij dag goed kunnen gelucht worden.

Veldezens, die met sterk zeildoek bespannen zijn, moeten als de meest geschikte legersteden beschouwd worden. Matrassen zijn daarbij onnoodig, de persoon ligt onmiddellijk op het uitgespannen linnen, hetwelk overigens van een hoofdkussen en een lichte katoenen deken moet voorzien zijn; ook veelal in de kolonie in gebruik zijnde hangmatten, kunnen als doelmatig worden aanprezen. De meeste lieden zullen echter op den duur aan veldezens de voorkeur geven.

Voor zeer jonge kinderen verkieze men kribben, waarin zich een met sterk linnen bespannen raam bevindt. Dit raam

moet men gemakkelijk uit de krib kunnen weg nemen, ten einde het linnen, zoo dikwijls dit noodig mocht zijn, te schrobben of te wasschen.

Te zamen slapende personen, kunnen gebruik maken van houten kribben, met matrassen welke met paardehaar of met zeewier gevuld zijn, hetgeen in de kolonie door droge bananen bladeren, de vruchtomhulsels van het Turksche koren of andere plantaardige stoffen vervangen kan worden. Veëren bedden zijn geheel ongeschikt. Beddenlakens, kussensloopen, en ook het nachtgewaad der kolonisten moeten van katoen vervaardigd zijn.

BIJLAGE.

Het verkrijgen van eigendom wordt den kolonist zeer gemakkelijk gemaakt door de »Publicatie van 1 Aug. 1863.

»Art. 1. Aan Europesche landverhuizers, voorzien van goede getuigschriften, komende met het doel om zich voor eigen rekening als landbouwers in de kolonie te vestigen en met den landbouw onledig te houden, zullen de tot dat einde vereischte gronden uit 's lands domein worden aangewezen, naar gelang der middelen waarover zij ter bereiking van dat doel beschikken kunnen.»

»Art. 2. De aldus aangewezen gronden worden aan de in art. 1 genoemde landverhuizers in gebruik afgestaan en gedurende zes jaren zullen zij ze kunnen bebouwen, met vrijstelling van grondlasten en personele belasting.»

»Na het verstrijken van twee jaren het bewijs leverende, dat zij het land geregeld bebouwd hebben, zullen hun gratis worden uitgereikt de titels van eigendom, alsmede hun burgerbrief, bijaldien zij vroeger het burgerrecht niet verkregen mochten hebben.»

»Vóór dien tijd ten gunste van derden, over die gronden willende beschikken, zullen zij daartoe eerst de toestemming van het Bestuur moeten vragen en deze verkregen hebbende, zal de nieuwe bezitter in de voorrechten treden, welke bij dit artikel aan zijnen voorganger verzekerd waren.»

»Indien het echter overtuigend blijken mogt, dat zij, binnen twee jaren na hunne vestiging het land niet behoorlijk in cultuur hebben gebracht of de weilanden woest hebben laten liggen, zal het bestuur gerechtigd zijn daarover naar goedvinden te beschikken.»

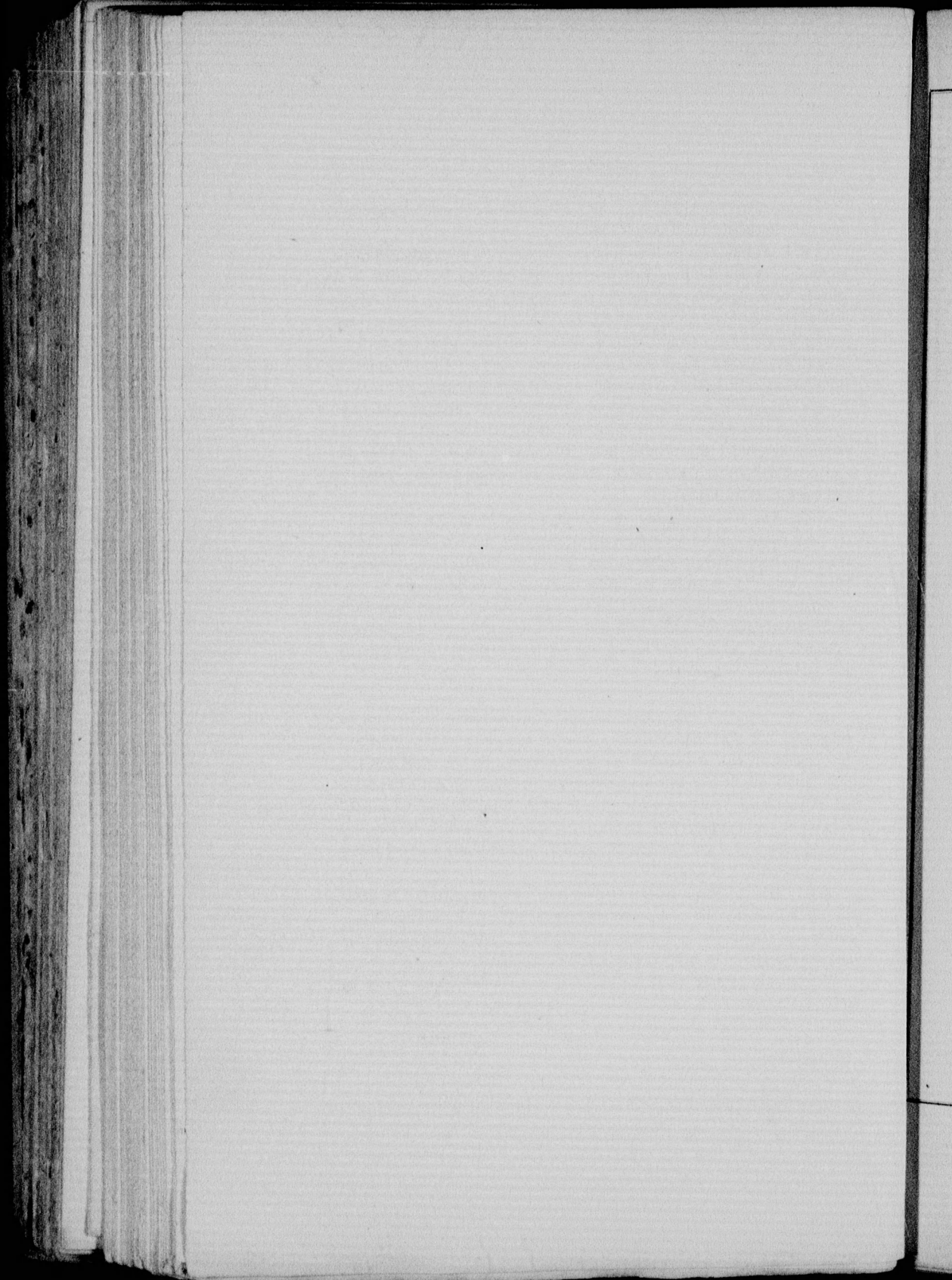
»Art. 3 enz.»

»Art. 5. De in de art. 1 en 3 genoemde landverhuizers, zullen zich ter verkrijging der door hen verlangde gronden vervoegen tot den Inspecteur der domeinen, van de nijverheid en den landbouw, die een afzonderlijk register houdt van de hier bedoelde landbouwers, ten einde op den behoorlijken tijd de voorstellen te doen, voortvloeiende uit de bepalingen vervat in art 2.»

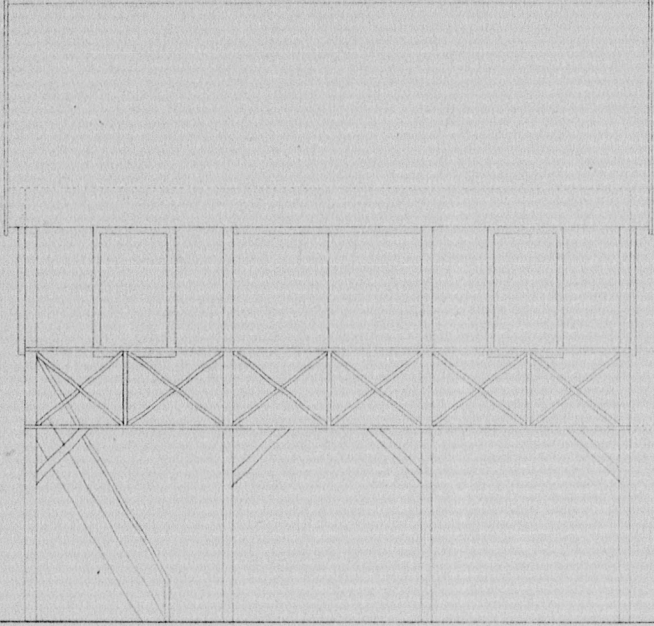
»Art. 6. De aanwijzing der gronden en later de uitreiking der bewijzen van eigendom, als ook van den burgerbrief, hebben plaats zonder betaling van eenige rechten of kosten.»

»Art 7. Het koloniaal Bestuur is bevoegd, kleine voorschotten te geven aan de kolonisten, die zich onder de bepalingen dezer verordening komen vestigen, of die reeds in Suriname gevestigd zijn, mits zij genoegzaam van hun zedelijk gedrag en van arbeidzaamheid doen blijken.»

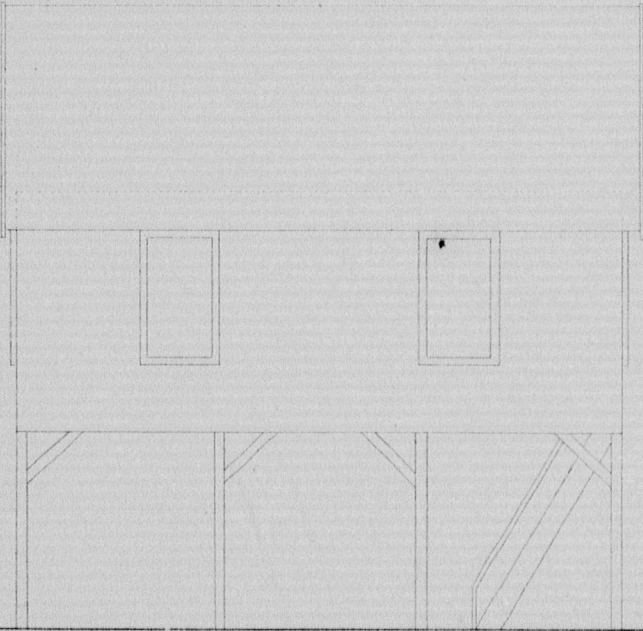
»Voor zooveel noodig wordt jaarlijks eene voor dit doel bestemde som op de begrooting voor de kolonie Suriname uitgetrokken.

1.

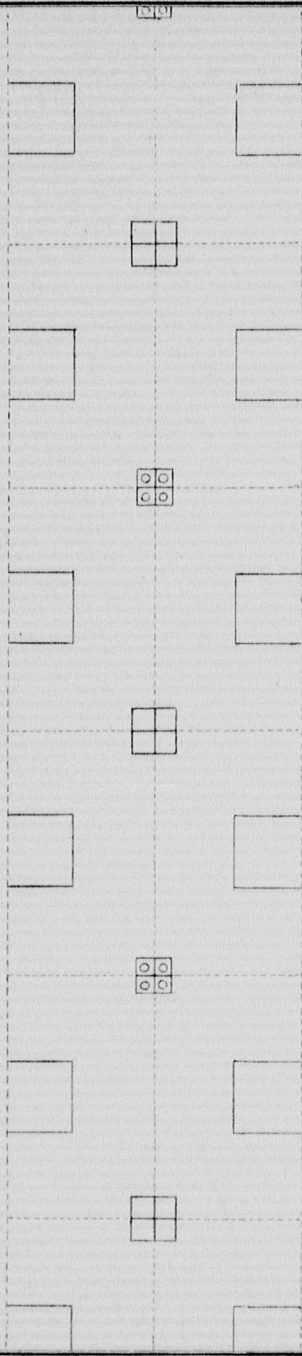

2.

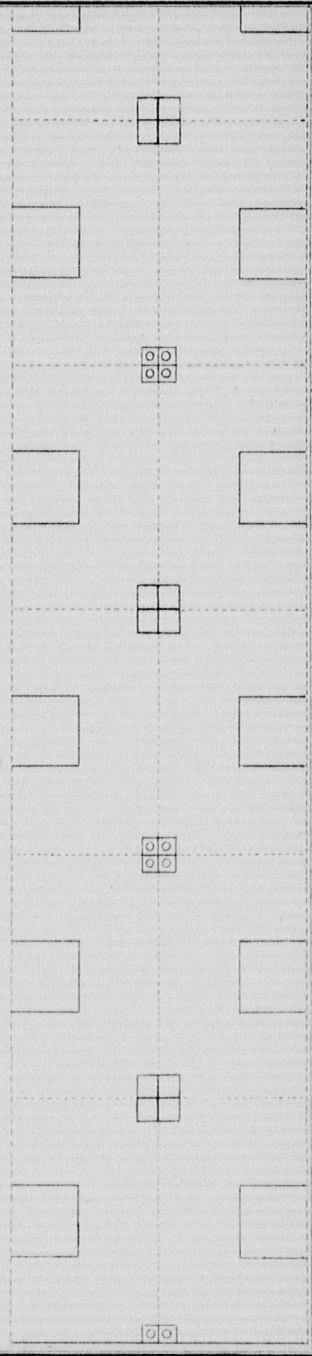

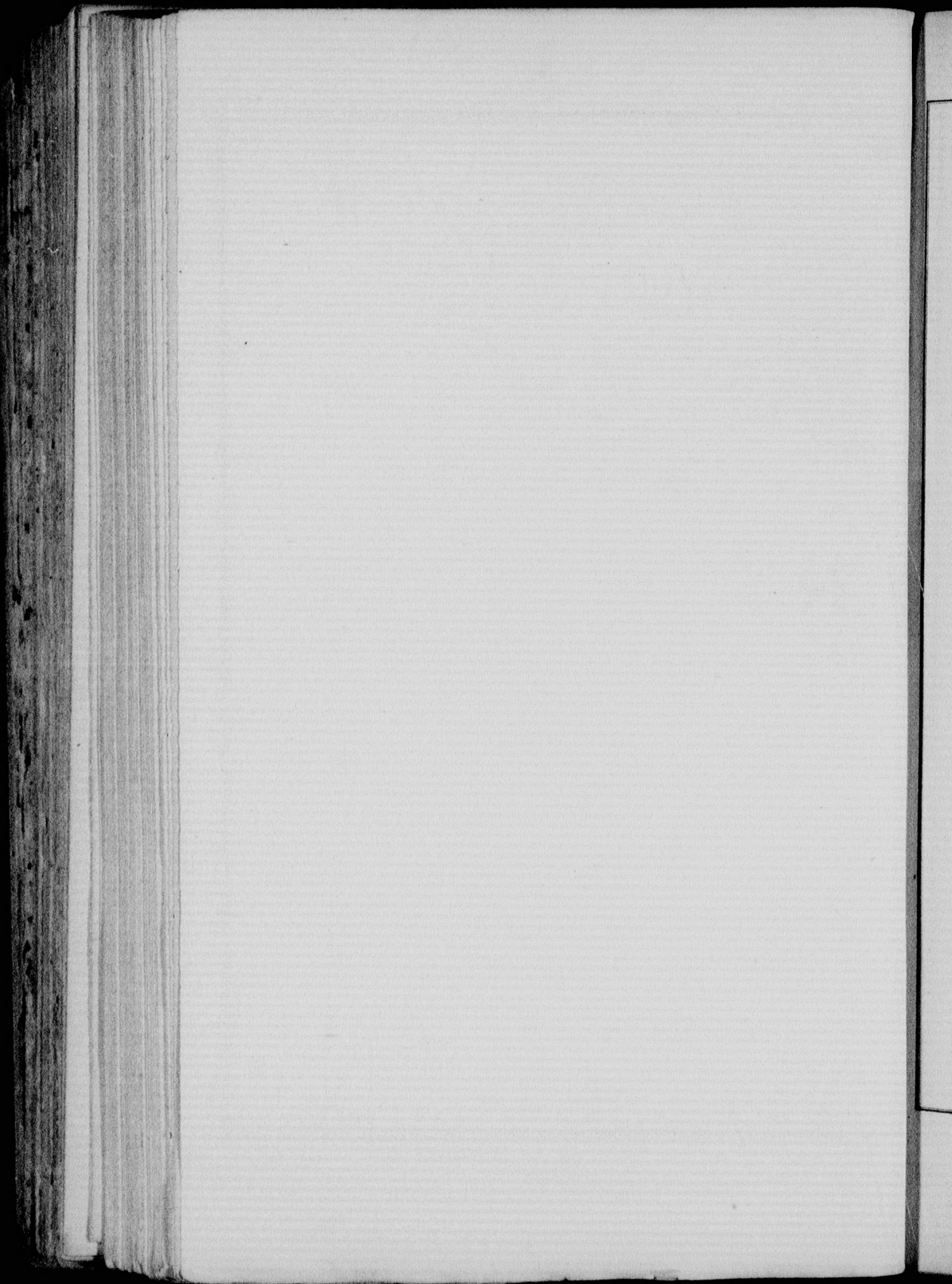

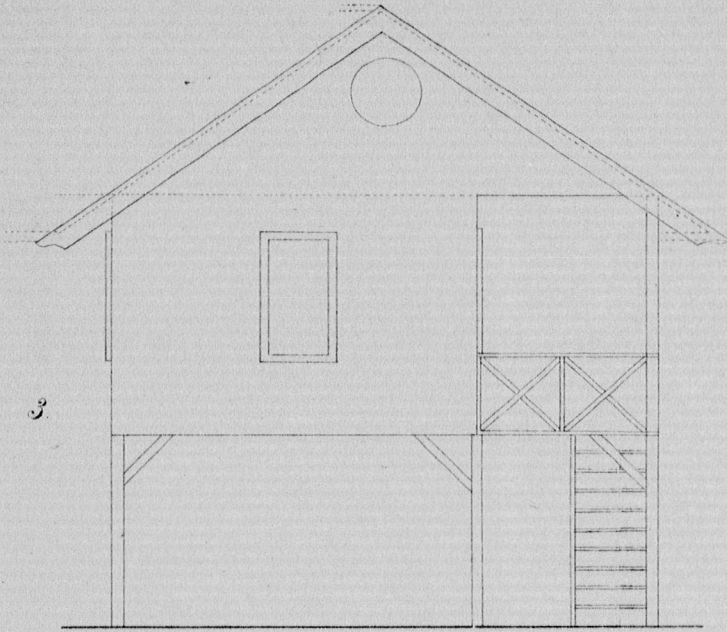
*Straat
aan de Rivier.*

Straat.

4.

